

Comparative Analysis of World- Class University System (Programs, Actions, Themes)

Akbar Khorsandi Yamchi¹, Abbas Abbaspour², Saeed Ghiasi Nodooshan³, Reza Mohammadi⁴

1. PhD Student of Higher Education Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: a.khorsandi1983@gmail.com

2. Professor of Educational Management and Planning Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran; (Corresponding Author), Email: abbaspour1386@gmail.com

3. Associate Professor of Educational Management and Planning Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: ghiasi.saeed@gmail.com

4. Associate Professor of Curriculum and Educational Methods Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Tehran University, Tehran, Iran. Email: remohammadis@ut.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article Type:

Research Article

Received:

2022/10/10

Received in

revised form:

2023/02/01

Accepted:

2023/03/04

Published online:

2023/03/25

Objective: The purpose of this study was to investigate and analyze the programs and actions related to the world-class university system in the form of a comparative study.

Methods: The research is a comparative study based on a qualitative approach. It is applied, in terms of purpose. The research is done based on a descriptive-analytical (documented) review method, in this regard, books, studies, researches and documents on World Transformation University in China, Japan, Singapore, Denmark, Taiwan, Hank Kang, South Korea, Canada, Sweden, Germany, France, Spain, Russia, the United States were studied, investigated and analyzed. The selection of countries was based on purposive-sampling method with the aim of obtaining as much information as possible, and the reason for choosing these countries is that they have an advanced educational system and also a verifiable experience in this field, and the possibility of accessing documents of the mentioned countries in this field. To set up the data analysis, the three-step method of data reduction, data presentation and conclusion was used, and for document analysis, the content analysis method was used in the categorization method.

Results: The research findings showed that the actions related to the establishment of balance world-class universities in most countries, including financial and investment support in top universities and also those focused on the research field, research improvement and excellence Educational excellence and internationalization of the university and in some countries, management transformation is like government and university officials welcoming the emerging university model and placing it as one of the most important policies in the field of the university system. Also, in some countries, the modernization and reconstruction of educational and research infrastructures of universities and higher education institutions have been emphasized.

Conclusion: According to the results of the research, it can be acknowledged that there is an agreement and difference in the actions taken to create and develop a world-class university, that by using these differences and similarities, the Iran's higher education system can choose the appropriate actions and components as well as formulate strategic plans to achieve a world-class university, according to its conditions and requirements.

Keywords: World- Class University, Research Excellence, Comparative Study, University Excellence.

Cite this article: Khorsandi Yamchi, Akbar; Abbaspour, Abbas; Ghiasi Nadoushan, Saeed; Mohammadi, Reza (2023). Comparativ Analysis of World- Class University System (Programs, Actions, Themes). Educational Measurement and Evaluation Studies, 13 (41): 115-146 pages. DOI:10.22034/EMES.2023.550488.2363

© The Author(s).

Publisher: National Organization of Educational Testing (NOET)

تحلیل تطبیقی نظام دانشگاه تراز جهانی (برنامه‌ها، اقدامات، مضامین)^۱

اکبر خرسندی یامچی^۱، عباس عباس پور^۲، سعید غیائی ندوشن^۳، رضا محمدی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: a.khorsandi1983@gmail.com
۲. استاد گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: abbaspour1386@gmail.com
۳. دانشیار گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: ghiasi.saeed@gmail.com
۴. دانشیار گروه روش‌ها و برنامه‌های درسی و آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: remohammadis@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

هدف: هدف پژوهش، بررسی و تحلیل برنامه‌ها و اقدام‌های مربوط به نظام دانشگاه‌های تراز جهانی به صورت مطالعه تطبیقی بود.

روش پژوهش: ماهیت و نوع مطالعه بررسی تطبیقی است که براساس رویکرد، کیفی؛ براساس هدف، کاربردی؛ براساس شیوه بررسی توصیفی-تحلیلی (اسنادی) است و برای این منظور کتاب‌ها، پیشینه مطالعاتی و پژوهش‌های انجام شده و اسناد و مدارک موجود درباره دانشگاه تراز جهانی در کشورهای چین، ژاپن، سنگاپور، دانمارک، تایوان، هنگ کنگ، کره جنوبی، کانادا، سوئد، آلمان، فرانسه، اسپانیا، روسیه، آمریکا مطالعه، بررسی و تحلیل شد. انتخاب کشورها براساس نمونه‌گیری هدفمند و با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات صورت گرفت و دلیل انتخاب این کشورها برخورداری از نظام آموزشی پیشرفته و داشتن تجربه قابل بررسی در این حوزه و امکان دسترسی به مدارک و اسناد کشورهای مذکور در این حوزه نیز وجود داشت. برای تنظیم تحلیل داده‌ها، از روش سه مرحله‌ای تلخیص داده‌ها، عرضه داده‌ها و نتیجه‌گیری و برای تحلیل اسناد از روش تحلیل محتوا به شیوع مقوله‌بندی استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد اقدام‌های مربوط به ایجاد دانشگاه تراز جهانی در اغلب کشورها، شامل حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری در دانشگاه‌های برتر و متمرکز بر حوزه‌های پژوهش، بهبود و تعالی پژوهشی، تعالی آموزشی و بین‌المللی شدن دانشگاه و در برخی از کشورها نیز تحول مدیریتی مانند استقبال مسئولان دولتی و دانشگاهی از الگوی نوظهور دانشگاهی و قرار دادن آن به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌ها در حوزه نظام دانشگاهی است. همچنین در برخی از کشورها به نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تأکید شده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان اذعان داشت که توافقی و تفاوت در اقدام‌های صورت گرفته برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی وجود دارد که با بهره‌گیری از این تفاوت‌ها و شباهت‌ها، نظام آموزش عالی ایران با توجه به شرایط و اقتضات خود می‌تواند به انتخاب اقدام‌ها و مؤلفه‌های مناسب و نیز تدوین برنامه‌های راهبردی برای دستیابی به دانشگاه تراز جهانی بپردازد.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه تراز جهانی، تعالی پژوهشی، بررسی تطبیقی، تعالی دانشگاهی.

دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۸

اصلاح: ۱۴۰۱/۱۱/۱۲

پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۳

انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۰۵

استناد: خرسندی یامچی، اکبر؛ عباس پور، عباس؛ غیائی ندوشن، سعید؛ محمدی، رضا (۱۴۰۲). تحلیل تطبیقی نظام دانشگاه تراز جهانی (برنامه‌ها، اقدامات، مضامین). مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، ۱۳ (شماره ۴۱)، ۱۱۵-۱۴۶ صفحه.

DOI:10.22034/EMES.2023.550488.2363

ناشر: سازمان سنجش آموزش کشور حق مؤلف © نویسندگان.

مقدمه

آموزش و به‌طور خاص آموزش عالی مسیری برای رشد، بهسازی افراد و توسعه کشورهای است و تولید دانش به عنوان منبع رشد و شکوفایی جایگزین دارایی‌های سرمایه‌ای و بهره‌وری نیروی کار شده است (آلتباخ و سالمی^۱، ۲۰۱۱). این مهم با گسترش سریع جهانی شدن در سال‌های اخیر، سبب شده است آموزش عالی به عنوان کانون و منبع اصلی توسعه ملی به حساب آید. دانشگاه برای تولید و انتشار دانش، مهم و ضروری است و دانش مؤلفه و منبع اصلی جامعه و اقتصاد دانایی محور است (رامیرز و میر^۲، ۲۰۱۴). با این وجود، امروزه، برخی دانشگاه‌های معتبر جهان وادار شده‌اند از نظام‌های مدیریتی به اصطلاح سازمانی استفاده کنند. این موضوع دانشگاه‌ها را از حالت مکان‌های سنتی خودمختار خارج و تا حدودی به بنگاه‌های کسب و کار تبدیل کرده است. اکنون اعتقاد به دانش ذاتاً با ارزش و قابل تحقق، در برج عاج دانشگاه رنگ باخته است (دلانتی^۳، ۱۳۸۶). به تعبیر گینکل^۴ (۱۹۹۹) موقعیت با شکوه نظام دانشگاهی رو به پایان و به تعبیر لین تین^۵ (۱۹۹۹) ایده مقدس‌انگاری و تغییرناپذیری دانشگاه در حال تضعیف است. دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها چهره مدیریتی تری نسبت به گذشته، پیدا می‌کنند (کوهن و مارچ^۶، ۱۹۷۴)، به طوری که دامینلی و هوگولت^۷ از تیلورگرایی دانشگاه در مدیریت دانشگاه و رواج نوعی رفتار سازمانی نام می‌برند (دلانتی، ۱۳۸۶). در واقع، امروزه دانشگاه‌ها از سویی در فرایندی تحولی با مطالبه هر چه بیشتر انعطاف‌پذیری، شفافیت، رقابت‌پذیری، پاسخ‌گویی، مقایسه‌پذیری و ایفای مأموریت‌های چندگانه مواجه هستند (اسکاندو^۸ و همکاران، ۲۰۱۰). همان‌گونه که کاترون و گدارد^۹ (۲۰۰۳) گفته‌اند: "پاسخ‌گویی به تقاضاهای جدید، نیازمند انواع جدیدی از منابع و اشکال جدیدی از مدیریت است که دانشگاه‌ها را توانمند سازد تا به مثابه مؤسساتی فعال در فرآیند توسعه مشارکت کنند". از این‌رو دانشگاه‌ها همانند بنگاه‌های تجاری برای جذب دانشجو، استاد و اعتبارات با هم رقابت می‌کنند (پاور^{۱۰}، ۱۹۹۷) و به ابزارهای جدید مدیریتی و گزارش‌دهی، که امکان ارزیابی عملکردشان را از سوی عاملان داخلی و خارجی نیز فراهم می‌سازد، عادت می‌کنند (سانچز^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۹). از سوی دیگر، دانشگاه‌ها، هم مؤسساتی هستند که به دانش‌گران و پژوهش‌گران بسیار وابسته‌اند و هم بسیار در معرض از دست‌دادن دانش هستند

1. Altbach & Salmi
2. Ramirz & mier
3. Delanty
4. Ginkel
5. Lin Tien
6. Cohen and March
7. Daminelli and Hogueult
8. Secundo
9. Chatterton and Goddard
10. Power
11. Sanchez

(فضلاگیک^۱، ۲۰۰۵). بر این اساس، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی باید به طور مداوم، به اصلاح و ارتقاء برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، فناوری و خدماتی خود بپردازند و با تغییر رویه به دنبال توسعه نوآورانه (آرتیوشینا و ترویان^۲، ۲۰۰۹) و بهبود مستمر و تضمین کیفیت فعالیت‌های خود باشند. بنابر این در نظام آموزش عالی، بحث در خصوص آموزش عالی در تراز جهانی اهمیت ویژه‌ای دارد، به طوری که دولت‌ها و برنامه‌ریزان دانشگاهی خواهان بهبود نقش‌هایی هستند که در جوامع بر عهده دارند و همچنین به دنبال دستیابی به شیوه‌های مناسب برای تبدیل شدن به مؤسسه‌هایی در سطوح ملی و بین‌المللی هستند (آلتباخ، ۲۰۰۴). این تغییر و تحولات و انتظارات از نظام آموزش عالی برای ایفای نقش‌های چندگانه و گاه در ظاهر متناقض، موجب شکل گرفتن نوعی کلان الگو (پارادایم) و به عبارت بهتر اصطلاحی فراگیر با عنوان دانشگاه تراز جهانی شده است.

مارگینسون^۳ (۲۰۱۱) دانشگاه تراز جهانی را به عنوان مفهومی آرمانی معرفی می‌کند. آلتباخ (۲۰۰۳)، (۲۰۰۴) دانشگاه تراز جهانی را به عنوان کسب مفهومی ارزشی می‌داند و بیان می‌کند، هیچ تعریف دقیق و جامعی در مورد دانشگاه تراز جهانی وجود ندارد. هر کس نوعی از آن را می‌خواهد، هیچ کس نمی‌داند چیست و چگونه آن را باید به دست آورد. در حقیقت، مفهومی مبهم، نامشخص، و رقابتی است که از یک زمینه به زمینه‌ای دیگر متفاوت است و اذعان می‌شود که اصطلاحی کاملاً ذهنی است (لی^۴، ۲۰۱۲). دانشگاه ایلینوی^۵ در سال تأسیس (۱۸۶۷) آرمان خود را رسیدن به دانشگاه تراز جهانی مطرح می‌کند و بر این اساس توصیف می‌کند فلسفه این دانشگاه این است که دانش‌آموختگانی تربیت کند که به لحاظ مطلوبیت با هم‌تایان خود از دانشگاه‌های مشهوری مانند هاروارد، ییل، استنفورد، آکسفورد یا کمبریج مقایسه‌پذیر هستند. تمامی دانشگاه‌های بزرگ قادر به کسب برتری و تعالی در آموزش و یادگیری به خاطر محیط آموزشی مساعد، ساختار جذاب و قابل توجه، دانشجویان باهوش و دارای انگیزه یادگیری، استفاده از تسهیلات آموزشی متعدد و آموزش با کیفیت هستند (کیتی^۶، ۲۰۰۹). ایجاد دانشگاه تراز جهانی مستلزم تعهد، از خودگذشتگی و فداکاری است. شما نمی‌توانید انتظار داشته باشید به عنوان نهادی تراز جهانی به رسمیت شناخته شوید اما مؤلفه‌های آموزشی و یادگیری، نظارت، پژوهش و خدمات در بین کارکنان در حد یک نمای سر در یا نشان باشد. رهبری شفاف و هدفمند، منابع کاربردی و مناسب، حکمرانی خوب، دانش‌آموختگان پرجنب و جوش و بین‌المللی، از جمله پیش‌بایست‌های ایجاد و حفظ دانشگاه تراز جهانی است (تیجانی^۷، ۲۰۱۳).

1. Fazlagic
2. Artyushina and Troyan
3. Marginson
4. Li
5. University of Illinois
6. Kiti
7. Tijani

در اغلب کشورها، دانشگاه‌های پیشرو برای تبدیل شدن به دانشگاهی در تراز جهانی باید در مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و خصیصه‌ها به سطحی از آمادگی رسیده باشند (مارگینسون، ۲۰۱۲). برخی از تحقیقاتی که در خصوص دانشگاه تراز جهانی صورت گرفته است، تعدادی از عناصر و ویژگی‌های کلیدی دانشگاه تراز جهانی را شناسایی کردند: آزادی علمی و استقلال نهادی (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ آلتباخ، ۲۰۰۹؛ راماپراساد^۱، ۲۰۱۱)، بین‌المللی کردن آموزش عالی (سالمی^۲، ۲۰۰۹)، تعداد پژوهشگران برجسته و مشهور، رهبرانی با سبک رهبری جهانی و ممیزان و ارزشیابانی در سطح استانداردهای بین‌المللی (آلدن و لین^۳، ۲۰۰۴)، شهرت بین‌المللی، جذب استعدادها، بین‌المللی، تعالی پژوهش و نوآوری، منابع مناسب (مالی و تسهیلات) و توانایی تأثیرگذاری بر جامعه، اجتماع استعداد و حکمرانی مناسب (سالمی، ۲۰۰۹، ۲۰۱۱)، کیفیت در پژوهش و آموزش، استخدام و به‌کارگیری دانش‌آموختگان و چشم‌انداز بین‌المللی (راهوار^۴، ۲۰۱۱)، تعالی در آموزش دانشجویان، پژوهش، توسعه و انتشار دانش؛ مشارکت فعال در جامعه مدنی، فرهنگی و علمی (لیندا^۵، ۲۰۱۱)، کیفیت اعضای هیئت علمی؛ اعتبار و تعالی پژوهش؛ دانشجویان مستعد؛ حضور در عرصه بین‌المللی؛ استفاده بهینه و صحیح از منابع؛ معاهده‌ها و شبکه‌ها؛ دایر بودن بیشتر رشته‌های دانشگاهی؛ فناوری هوشمند؛ مدیریت خوب؛ بین‌المللی شدن تمام جنبه‌های دانشگاه (بن‌ذکریا^۶ و همکاران، ۲۰۰۹). نگوک و گو^۷ (۲۰۰۸) تأکید می‌کند که دانشگاه تراز جهانی باید رشته‌های تحصیلی تراز اول، واجد شرایط آموزشی تراز اول، منابع دانشجویی تراز اول و سازوکارهای اداری و عملیاتی تراز اول داشته باشد. این مؤسسات به‌طور معمول رهبری قوی دارند، چشم‌اندازی روشن برای مأموریت و مقاصد دانشگاهی دارند و برنامه‌ای راهبردی برای انتقال چشم‌انداز به واقعیت ارائه می‌کنند. این مؤسسات از منابع مالی متنوع و قابل توجه و زیرساخت فیزیکی عالی بر خود می‌بالند. در این نوع از دانشگاه‌ها، ارزش‌های نهادی مانند آزادی علمی، استقلال دانشگاهی، پاداش‌ها و مشوق‌های متناسب و عالی حفظ می‌شود، فرایندها برای حفظ سلامت سازمانی و روانی تقویت می‌شود و جو دانشگاهی مساعد برای کشف، خلق و انتشار دانش در مجموعه‌ای از رشته‌های تحصیلی منتخب فراهم می‌شود (سالمی، ۲۰۰۹). به‌طور مکرر فرض شده است که مفهوم فعلی دانشگاه تراز جهانی مبتنی بر تعالی پژوهش است (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ آلتباخ، ۲۰۰۹؛ آلتباخ، ۲۰۱۱؛ آلتباخ و بالان^۸، ۲۰۰۷؛ راهوارگرز^۹، ۲۰۱۱؛ سالمی، ۲۰۰۹). سالمی (۲۰۱۱: ۵) دانشگاه‌های تراز جهانی را به عنوان دانشگاه‌های پژوهشی معرفی می‌کند که در رأس سلسله

1. Ramaprasad
2. Salmi
3. Alden & Lin
4. Rahvar
5. Linda
6. Bin Zakaria
7. Ngok & Guo
8. Altbach & Balan
9. Rahvargarz

مراتب آموزش عالی قرار دارند، همان‌طور که با رتبه‌بندی‌های متنوع بین‌المللی نیز سنجش می‌شود. تعجب‌آور نیست که اسامی دانشگاه‌های فهرست شده در این زیربخش‌های آنهایی است که در طول تاریخ به عنوان معتبرترین در نظر گرفته شده و در سطح جهانی شناخته شده‌اند و این فهرست تا حدودی دائمی است (آلتباخ، ۲۰۰۲). اغلب آنها در ایالات متحده آمریکا و چند تا در اروپا و یک یا دو تا در آسیا قرار دارند (آلتباخ، ۲۰۰۴). تلاش برای رسیدن به موقعیت دانشگاه تراز جهانی در دهه گذشته به پدیده‌ای جهانی تبدیل شد که نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته بلکه حتی در اقتصادهای در حال گذار نیز مطرح شد، چرا که چنین دانشگاه‌هایی معمولاً به عنوان دانشگاه‌های پژوهشی معتبر برای رقابت‌پذیری ملت‌های در حال توسعه در اقتصاد جهانی دانش ضروری محسوب می‌شوند (منی شارما^۱ و همکاران، ۲۰۱۵).

برخی از ناظران علاقه‌مند به آموزش عالی از آنچه به عنوان دوره جدید توسعه آموزش عالی تعبیر می‌شود، استقبال می‌کنند. دوره‌ای که به سبب آن نهادهای کارآفرینی، توسعه اقتصادی را به عنوان مأموریت اصلی در سایر مأموریت‌ها تلفیق کرده‌اند (کلارک^۲، ۲۰۰۴؛ اتزکویتز^۳ و همکاران، ۲۰۰۰؛ اون-اسمیت و پاول^۴، ۲۰۰۲). چنین نهادی باید دارای منابع زیاد و متنوع تأمین مالی، همراه با موقوفات زیاد و منابع سرمایه‌ای باشد تا دانشگاه را به تدارک محیط آموزشی و پژوهشی با کیفیت قادر سازد. تیم مدیریتی تراز اول با چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی برای اجرا داشته باشد. دانش‌آموختگان آن جایگاه‌های عالی را در قدرت و تأثیرگذاری در جامعه اشغال کنند. تاریخچه طولانی از عملکرد بهتر در ایجاد سهم بزرگ در جامعه دارد. در نتیجه، چنین دانشگاهی از جانب سایر دانشگاه‌های تراز جهانی و نیز از سوی جامعه جهانی و در سطحی گسترده، در عمل به‌عنوان دانشگاه تراز جهانی به رسمیت شناخته می‌شود (تیلاک^۵، ۲۰۱۶).

از شروع قرن بیست و یکم، تلاش برای بالا بردن کیفیت آموزش عالی و ایجاد نظام‌های دانشگاهی در تراز جهانی با سرعت زیادی رشد یافته است (لی، ۲۰۱۲) و عنوان می‌شود که دانشگاه تراز جهانی، دانشگاهی با رتبه بالا در رتبه‌بندی جهانی است که به بشریت در سطح جهانی کمک می‌کند. این در حالی است که با وجود تلاش‌ها و اقدام‌های صورت گرفته در زمینه رتبه‌بندی نظام دانشگاهی، در نظام آموزش عالی ایران هنوز سازوکارهای مناسبی برای رتبه‌بندی صورت نگرفته است و با توجه به ضرورت و اهمیت رتبه‌بندی در شناسایی نظام آموزش عالی در عرصه جهانی و ارتقاء شهرت و اعتبار دانشگاه‌های کشور در بازار و صنعت آموزش عالی، برای نهادینه‌سازی مؤلفه‌ها و عناصر رویکرد دانشگاه تراز جهانی در نظام دانشگاهی ایران، راهبردها و سازوکارهای مناسب انتخاب نشده است. بنابر این، بررسی مفاهیم، معیارها و برنامه‌های دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب صاحب تجربه برای ترسیم چشم‌انداز و نقشه راه حرکت در این

1. Manny Sharma
2. Clark
3. Etzkowitz
4. Own-Smith & Pavel
5. Tilak

راستای می‌تواند بسیار مفید و کمک‌کننده باشد و بین سیاست‌گذاران برون و درون نظام آموزش عالی در بیان انتظارات خود و به تبع تدوین گزاره‌های سیاستی از اسناد بالادستی، همگرایی ایجاد کند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در طول چند دهه اخیر، مهم‌ترین نیروهایی که توسعه آموزش عالی را شکل داده‌اند، توده‌بندی، مسئولیت‌پذیری، حکمرانی، بین‌المللی‌سازی، رتبه‌بندی و پیدایش دانشگاه‌های تراز جهانی بوده است (پارک^۱، ۲۰۱۸؛ شین و هارمن، ۲۰۰۹). علاوه بر فشارهای بیرونی که توأم با باز شدن بازارهای رقابتی در جذب استعدادها و تخصص‌های خارجی برای بهبود کیفیت آموزش وارد می‌شود، این عوامل نیز هم‌زمان فرصت‌ها و تهدیدهایی را به طور یکسان بر نظام‌های آموزش عالی توسعه یافته و در حال توسعه وارد کرده است. این عوامل همچنین فرصتی برای بهره‌گیری از آموزش عالی به عنوان منبع درآمد و اشتغال ارائه کرده است (نایت^۲، ۲۰۱۳؛ مانینگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). در مورد اینکه چه عواملی را می‌توان به عنوان تعیین‌کننده وضعیت تراز جهانی در میان مؤسسات آموزش عالی در نظر گرفت، بحث زیادی وجود دارد که عواملی همچون دسترسی به منابع، حکمرانی، قدمت، مکان و دسترسی به استعداد از جمله این عوامل است (آلن^۴، ۲۰۱۹).

مفهوم دانشگاه تراز جهانی به عنوان راهبردی قابل قبول و پایه، مفهومی برای بهبود نظام‌های آموزش عالی، در دهه گذشته، نه تنها به عنوان ابزاری برای بهبود کیفیت آموزش و پژوهش، بلکه مهم‌تر از آن، برای توسعه ظرفیت برای رقابت در بازار آموزش جهانی از راه کسب و خلق دانش پیشرفته، به عبارت رایج تبدیل شده است (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ سالمی، ۲۰۰۹). اگرچه تعریف روشنی برای مفهوم دانشگاه تراز جهانی وجود ندارد و در تجویز هنجاری راه‌هایی برای رسیدن به چنین سطحی، با مشکل مواجه است (موهرمن، ۲۰۰۸؛ دیم و همکاران، ۲۰۰۸) این مفهوم وارد زبان روزمره بسیاری از دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و سیاست‌های دولتی شده است (آلتباخ، ۲۰۰۴). به عبارتی، پروژه دانشگاه تراز جهانی منعکس‌کننده راهبرد آگاهانه دولت برای تمرکز منابع بر تعداد انگشت‌شماری از مؤسساتی است که بیشترین توان بالقوه برای موفقیت در رقابت‌های دانشگاهی بین‌المللی را دارند (کمست^۵، ۲۰۰۸).

رقابت برای توسعه دانشگاه تراز جهانی در دهه گذشته به پدیده‌ای جهانی تبدیل شده است و دولت‌های زیادی توسعه نظام‌های آموزش عالی و تحقیقاتی در سطح جهانی را در قلب سیاست‌های توسعه ملی خود

1. Park
2. Knight
3. Manning
4. Allen
5. Kmset

قرار داده‌اند (رتبه‌بندی دانشگاه جهانی^۱، ۲۰۱۸؛ زینانی^۲ و همکاران، ۲۰۱۵) و این جنبش با گسترش جدول رقابت‌های بین‌المللی نیز تشدید شده است (رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های جهان^۳، ۲۰۱۵). هدف نهایی دانشگاه تراز جهانی ارائه آموزش و پرورش با کیفیتی است که انتظار می‌رود نظام آموزش عالی آن را برآورده کند (پان، ۲۰۱۳؛ یانگ، ۲۰۱۹) تا دانشگاه‌ها در دام میان‌رده گیر نکنند (داوانگ، ۲۰۱۵). اما از آنجا که بسیاری از دولت‌ها بیشتر و بیشتر بر اندازه‌گیری و کمی کردن عملکرد تمرکز می‌کنند، رتبه‌بندی دانشگاهی به‌طور گسترده‌ای به‌عنوان معیاری برای سنجش وضعیت هر مؤسسه استفاده می‌شود و اغلب مفاهیم مرتبط و دقیق کیفیت مؤسسات را از بین می‌برد (آلن، ۲۰۱۹؛ لو و هو^۴، ۲۰۲۰؛ شین و هارمن^۵، ۲۰۰۹). با افزایش علاقه به دانشگاه‌های تراز جهانی، مطالعات متعددی مفهوم دانشگاه‌های تراز جهانی و راهبردهای ساخت و توسعه آن را برای کشورهای خود معرفی و توصیف کرده‌اند (یونزو^۶، ۲۰۰۳؛ شین و هارمون، ۲۰۰۹؛ موک و چئونگ^۷، ۲۰۱۱؛ یان^۸، ۲۰۱۱؛ یانگ و ولچ^۹، ۲۰۱۲). در این مطالعات، مجموعه‌ای از مؤلفه‌های اساسی دانشگاه تراز جهانی شناسایی شده‌اند که عبارت‌اند از: اعضای هیئت علمی شایسته، تعالی در پژوهش، کیفیت تدریس، تأمین مالی دولتی و غیردولتی در سطح عالی، دانشجویان مستعد و بین‌المللی، آزادی علمی، ساختارهای دانشگاهی مستقل و تعریف‌شده، مجهز به تسهیلات مناسب آموزشی، پژوهشی و اداری و تسهیلات مناسب برای زندگی گران‌بهای دانشجویان (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ نیلاند^{۱۰}، ۲۰۰۰؛ ۲۰۰۷)، کیفیت پژوهش، کیفیت تدریس، به‌کارگیری دانش‌آموختگان و داشتن چشم‌اندازی بین‌المللی (راوگرز، ۲۰۱۱)، برتری در پژوهش، تمرکز استعدادها، منابع کافی (به‌طور عمده امکانات و بودجه). حکمرانی مطلوب و مشارکت و همکاری جهانی (جیانگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ مارگینسون، ۲۰۱۱؛ سالمی، ۲۰۰۹؛ موهرمن، ۲۰۱۱؛ آلتباخ، ۲۰۰۳؛ لی^{۱۱}، ۲۰۱۳؛ لی^{۱۲}، ۲۰۱۲)، سابقه مؤسسه (طول عمر هر مؤسسه)، مکان فیزیکی مؤسسه (دانشگاه‌هایی که در مراکز رشد اقتصادی واقع شده‌اند در موقعیت مطلوبی قرار دارند)، جو سیاسی حاکم بیرونی (تسهیل‌گر آزادی علمی) (شاتاک^{۱۳}، ۲۰۱۷)، جذب بهترین و درخشان‌ترین دانشجویان از کشور و جهان (آلتباخ، ۲۰۰۷)، برخورداری

1. The World University Rankings
2. Zaini
3. Academic Ranking of World Universities
4. Lo and Ho
5. Shin and Harman
6. Yonezawa
7. Mok and Cheung
8. Yan
9. Yang and Welch
10. Niland
11. Lee
12. Li
13. Shattock

از بنیان‌های فناوری قوی (بن‌زاکریا^۱ و همکاران، ۲۰۰۹؛ نگوک و ویکوینگ^۲، ۲۰۰۸؛ ویفانگ^۳، ۲۰۰۴، نقل از آنگرینا و ویجایاب^۴، ۲۰۱۷)، همکاری و تعامل قوی و اثربخش با سایر دانشگاه‌ها و سازمان‌ها (زاکریا و همکاران، ۲۰۰۹؛ نگوک و ویکوینگ^۵، ۲۰۰۸، نقل از آنگرینا و ویجایاب^۶، ۲۰۱۷)، استخدام اعضای هیئت علمی خارجی، جذب افراد بازگشتی از خارج، ثبت‌نام دانشجویان بین‌المللی (هانگ^۷، ۲۰۱۸؛ لی، ۲۰۲۰)، ادغام دانشجویان محلی و بین‌المللی، بین‌المللی‌سازی فرهنگ دانشگاه (مارینگه و فوسکت^۸، ۲۰۱۲؛ موک، ۲۰۰۵؛ مارگینسون، ۲۰۰۶)، زیرساخت‌های مناسب فیزیکی، زیرساخت‌های مناسب فناوری، زیرساخت‌های مناسب آموزشی و علمی نوآورانه، زیرساخت‌های مناسب مالکیت معنوی، زیرساخت‌های مناسب هیجانی، و (۶) زیرساخت‌های مناسب شبکه‌ای (ایتهاال و ایتهاال^۹، ۲۰۱۹)، فعالیت‌های تحقیقاتی، گزیده‌های انتشارات و جوایز مؤسسات تحقیقاتی (هایز^{۱۰}، ۲۰۱۹).

مرور ادبیات حاکی از این است که دانشگاه تراز جهانی به‌عنوان کلان‌الگوی (پارادایم) جدید برای راهبری آموزش عالی معرفی شده است که کشورها برای نیل به این نقطه مطلوب، لازم است براساس بسترهای ملی و الگوهای سازمانی خود در این مسیر حرکت کنند. در این مسیر، باید به سه نکته مهم و کلیدی یعنی استعدادیابی، سرمایه‌گذاری و بسترسازی ساختاری و محتوایی مناسب از سوی نظام دانشگاهی توجه شود و حکمرانان و سیاست‌گذاران آموزش عالی نیز باید در این مسیر، دانشگاه‌ها را یاری کنند. یکی از مهم‌ترین رهیافت‌هایی که به این منظور، مورد توجه کشورهای مختلف قرار گرفته، توسعه و هدایت دانشگاه‌های مطرح، برای تبدیل شدن به دانشگاه تراز جهانی است.

با توجه به آنچه بیان شد موضوع دانشگاه تراز جهانی، از مطالعات ضروری با روش‌ها و رویکردهای مختلف است که با شناسایی مؤلفه‌ها، برنامه‌ها و اقدام‌های مرتبط موجب تعالی و رقابت‌پذیری دانشگاه‌ها شود. پژوهش حاضر با این رویکرد و با هدف تحلیل برنامه‌ها و اقدام‌های مربوط به نظام دانشگاه تراز جهانی به‌صورت تطبیقی طراحی و اجرا شده است. بر این اساس، سؤال‌های پژوهش به شرح زیر طرح شده است:

- در اقدام‌های مربوط به دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود دارد؟

- مولفه‌های دانشگاه تراز جهانی مورد توجه در کشورهای منتخب کدام‌اند؟

1. Zakaria
2. Ngok and Weiqing
3. Weifang
4. Angreania & Vijayab
5. Ngok and Weiqing
6. Angreania & Vijayab
7. Hong
8. Maringe and Foskett
9. Aithal & Aithal
10. Hayes

روش‌شناسی پژوهش

ماهیت مطالعه، بررسی تطبیقی است که با رویکردی کیفی و با هدفی کاربردی و به شیوه توصیفی-تحلیلی (اسنادی) انجام شده است. به این منظور پیشینه پژوهشی و اسناد و مدارک موجود درباره دانشگاه تراز جهانی در کشورهای چین، ژاپن، سنگاپور، دانمارک، تایوان، هنگ کنگ، کره جنوبی، کانادا، سوئد، آلمان، فرانسه، اسپانیا، روسیه، آمریکا بررسی و تحلیل شد. انتخاب کشورها به شیوه نمونه‌گیری هدفمند و دارای تجربه زیسته قابل بررسی در این حوزه و با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات صورت گرفت. پاتون^۱ (۲۰۱۵) نمونه‌گیری هدفمند را از روش‌های نمونه‌گیری غیرتصادفی می‌داند که در آن از نمونه‌هایی استفاده می‌شود که درباره موضوع اصلی پژوهش، بیشترین اطلاعات را به ما می‌دهد. دلیل انتخاب این کشورها نظام آموزشی پیشرفته و از طرفی امکان دسترسی به مدارک و اسناد آن کشورها بود. الگوی پژوهش حاضر، الگوی بردی است. این الگوروشی مطلق و انتزاعی از نوع مطالعات تطبیقی است که شامل چهار مرحله توصیف، تفسیر، هم‌جواری و مقایسه می‌شود. در مرحله توصیف، پدیده‌های تحقیق براساس شواهد و اطلاعات، یادداشت‌برداری و تدارک یافته‌های کافی برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده می‌شوند. در مرحله تفسیر، اطلاعات واری‌شده در مرحله اول تحلیل می‌شوند. در مرحله هم‌جواری، اطلاعاتی که در مرحله قبل جمع‌آوری شده، به‌منظور ایجاد چهارچوبی برای مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها، طبقه‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرند. در مرحله مقایسه، مسئله تحقیق با توجه به جزئیات در شباهت‌ها و تفاوت‌ها و دادن پاسخ به سؤال‌های تحقیق بررسی و مقایسه می‌شود (رفعتی و همکاران، ۲۰۱۴). برای تنظیم تحلیل داده‌ها، از روش سه مرحله‌ای تلخیص داده‌ها، عرضه داده‌ها و نتیجه‌گیری و برای تحلیل اسناد، از روش تحلیل محتوا به شیوه مقوله‌بندی استفاده شد. فرایند تحلیل محتوای اسناد، طی چهار مرحله به صورت زیر انجام شد: مطالعات فرعی

مرحله ۱. شناسایی گزاره: در این مرحله متن هر یک از اسناد به صورت جداگانه تحلیل و مفاد مرتبط با دانشگاه تراز جهانی شناسایی شد. سپس گزاره‌های الزام‌آور برای دانشگاه‌ها انتخاب شد. انتخاب هر یک از گزاره‌ها براساس مفهوم و تطابق آن با مأموریت، کارکرد و انتظارات دانشگاه تراز جهانی استخراج و نشانه‌گذاری شد.

مرحله ۲. مقوله‌سازی: براساس تفسیر هر یک از گزاره‌های استخراج‌شده در مرحله قبل مقوله‌سازی صورت گرفت. سعی شد هر مقوله نماینده یک متغیر متفاوت پشتیبان مأموریت دانشگاه تراز جهانی باشد. مرحله ۳. شناسایی گدھا: هر یک از گزاره‌های منتخب، با توجه به مفهوم، برای قرار گرفتن در هر مقوله نشانه‌گذاری شد. در این مرحله محتوای هر یک از گزاره‌های انتخاب‌شده در هر سند به صورت جداگانه

1. Patton

از نظر مفهومی تفسیر و گداهای مربوط به هریک از گزاره‌ها اختصاص یافت. این مرحله به گدگذاری باز مشهور است.

مرحله ۴. گدگذاری محوری: در این مرحله، مجموعه‌ای از مفاهیم بر محور یک مقوله اصلی که هم‌پوشانی داشتند، گروه‌بندی شدند.

یافته‌های پژوهش

الف) مرحله توصیف

در این مرحله براساس اطلاعات استخراج شده از منابع (اسناد، گزارش‌ها، مقالات) اقدام‌های کشورهای منتخب در خصوص دانشگاه تراز جهانی توصیف شد. در واقع این مرحله، یادداشت‌برداری و تدارک اطلاعات برای بررسی در مرحله بعدی است.

چین

نظام آموزش عالی چین براساس سطح (مقیاس)، کیفیت و تأثیر، از اواخر دهه ۱۹۷۰ به صورت نمادین تحول یافته است (موهرمن و همکاران، ۲۰۱۱؛ یانگ، ۲۰۱۵). برای مدتی طولانی، دانشگاه‌های چین با همتایان داخلی خود درون مرزهای ملی رقابت می‌کردند و کمتر قادر به رقابت با همتایان خود در عرصه جهانی بودند (مارکینسون، ۲۰۰۶). به هر حال، از سی سال گذشته، شاهد تغییراتی در دانشگاه‌های چین بوده‌ایم که رقابت‌پذیری و ارتباطات بین‌المللی را در سراسر جهان توسعه داده است (ایکسی، ۲۰۱۸). در چین، دانشگاه تراز جهانی به موضوعی موردپسند و محبوب گفتمان‌ها تبدیل شده است. این مفهوم تقریباً به رتبه‌بندی‌های بین‌المللی دانشگاه مربوط است (دیم^۴ و همکاران، ۲۰۰۸). طبق گفته مورمن^۵ (۲۰۰۸)، رهبران دولت چین و مدیران ارشد دانشگاه از الگوی نوظهور جهانی دانشگاه پژوهشی استقبال کرده و از تمامی هشت ویژگی‌های احصا شده آن اقتباس می‌کنند. در واقع، تلاش برای دستیابی به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری چین تعیین شده است. با عنایت به اینکه دانشگاه‌های تراز اول، به طور فزاینده‌ای قدرت کلی ملت‌ها را بازتاب می‌دهند، دولت چین اکنون متعهد شده است که به طور راهبردی، شماری از دانشگاه‌هایی را که توانایی بالقوه برای ورود به رقابت در تراز جهانی در یک دهه را دارند ارتقا و سرمایه‌گذاری لازم را برای آنها انجام دهد.

دولت مرکزی چین تصمیم گرفت تا چندین دانشگاه برتر پژوهشی را انتخاب و با تأمین بودجه مناسب، از آنها حمایت کند تا به سرعت به دانشگاه‌های تراز جهانی تبدیل شوند. در مجموع، در مؤسسات

1. Yang
2. Marginson
3. Xie
4. Deem
5. Moorman

آموزش عالی، راه‌های سریع کسب اثرات فوری با رتبه بالا وجود دارد. تشویق دانشگاهیان برای چاپ مقاله در مجلات بین‌المللی کشورهای غیرانگلیسی زبان، جذب اساتید چینی خارج از کشور و اساتید خارجی (دیم و همکاران، ۲۰۰۸؛ هازلکون^۱، ۲۰۰۹) و افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی (فیندلای^۲ و همکاران، ۲۰۱۲) نمونه‌ای از این اقدامات است. افزون بر این، برخی مؤسسات، برنامه اصلاحات درونی مدیریت، از جمله بر اصلاح فردی، ارزیابی عملکرد محور، استفاده بهینه از منابع و ارزش آفرینی برای پول تأکید می‌کنند (موهرمن و همکاران، ۲۰۰۸؛ موک و چیونگ^۳، ۲۰۱۱). با این وجود، همان‌گونه که یانگ^۴ (۲۰۰۰) بیان کرد، همراه با اصلاحات و بهبودبخشی‌های متعدد، از دانشگاه‌های چین انتظار می‌رود در عین مقاومت در برابر فشارهای جهانی شدن، پیشرفت‌هایی در بین‌المللی شدن در سال‌های آینده به وجود آورند. به منظور افزایش رقابت‌پذیری بین‌المللی دانشگاه‌های چین در تراز جهان، دولت چین با هدف توانمندسازی برخی از مؤسسه‌های آموزش عالی خود برای تبدیل شدن به دانشگاه‌های تراز جهانی، اقدام به اجرای چند طرح و پروژه بزرگ از قبیل، پروژه ۲۱۱ و برنامه ۹۸۵ کرد (رزماری دیم^۵ و همکاران، ۲۰۰۸).

پروژه ۲۱۱: این طرح در سال ۱۹۹۳ آغاز شد و دولت تلاش کرد تا با تخصیص بودجه اضافی به مؤسسات آموزش عالی صد رشته و دانشگاه کلیدی را در قرن بیست و یکم در جهت بهبود امکانات و تسهیلات پژوهشی و آموزشی توسعه دهد (شی^۶، ۲۰۰۹). با اجرای این طرح، طی چند سال اخیر در دانشگاه‌های منتخب پیشرفت‌هایی از جنبه‌های مختلف روی داد که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- افزایش ۶۱ درصدی نرخ ثبت نام دانشجویان کارشناسی در مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۲۱۱؛

- افزایش ۱۰۱ و ۱۰۸ درصدی نرخ ثبت نام دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری؛

- افزایش ۱۰۹ درصدی اعضای هیئت علمی با مدرک دکتری؛

- افزایش ۹۴ درصدی انتشارات در اس سی آی^۷، ای آی^۸ و آی اس تی پی^۹ در سال ۲۰۰۰ در مقایسه با سال ۱۹۹۵ (جان سادلک و لیو^{۱۰}، ۲۰۰۹).

پروژه ۹۸۵: این پروژه در سال ۱۹۹۸ اجرا شد و یکی از طرح‌های دولت چین برای تبدیل دانشگاه‌های پکن و شانگهای به دانشگاه‌هایی در تراز جهانی تا سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۵ بود (چننگ^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۴).

1. Hazelcon
2. Findlay
3. Mok and Cheung
4. Yang
5. Rosemary Deem
6. Shi
7. SCI
8. EI
9. ISTP
10. John Sadlock and Liu Nian Cai
11. Cheng

"جیان زمین" رئیس جمهور وقت چین در سخنرانی خود در بزرگداشت صدمین سال تأسیس دانشگاه پکن اعلام کرد که چین باید با تلاش ملی چند دانشگاه تراز جهانی ایجاد کند. در نتیجه، دولت مرکزی منابع بیشتری را در مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۹۸۵ صرف کرد که باعث افزایش آنها از دو مؤسسه در سال ۱۹۹۸ به ۳۸ مؤسسه آموزش عالی در سال ۲۰۰۶ شد. بنابر این از مجموع ۱۸۶۷ مؤسسه آموزش عالی در چین، کمتر از سه درصد آنها را مؤسسه‌های آموزش عالی طرح ۹۸۵ تشکیل داده بودند. با این وجود بیش از پنجاه درصد متقاضیان دکتری، آزمایشگاه‌ها، برنامه‌ها و رشته‌های ملی مهم و کلیدی در چین به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی وابسته به این طرح تعلق داشت (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

تمایل به داشتن دانشگاه‌های رقابتی بین‌المللی برای بهترین مؤسسات چین انگیزه‌ای فراهم می‌کند تا در برنامه‌های درسی خود و از اقدام‌های مالی تا ساختارهای جدید حکمرانی، از دانشگاه‌های اروپا و آمریکای شمالی پیروی کنند. این نشان‌دهنده تغییر مرجع در سیاست آموزش عالی و استقبال پرشور از هنجارهای بین‌المللی، به‌ویژه در سطوح بالای دانشگاهی است (یانگ^۱، ۲۰۱۴).

ژاپن

دولت ژاپن طرح دانشگاه‌های شاخص (گل سرسبد) را برای شناسایی چند دانشگاه بزرگ ژاپن به‌عنوان دانشگاه‌هایی در تراز جهانی راه‌اندازی کرد. با وجود این، سرمایه‌گذاری در نظام‌های دانشگاهی، در هر یک از دانشگاه‌های ژاپن به شدت تحت تأثیر رتبه برتر دانشگاه در رتبه‌بندی هفتگی و سالانه دانشگاه‌های آسیا بود؛ به‌گونه‌ای که، دانشگاه‌های ژاپن جایگاه خود را در جدول‌های رقابت منطقه‌ای و جهانی رو به افول یافتند. این موضوع پس از معیار قرار گرفتن رتبه‌بندی جهانی دانشگاه‌ها، باعث افزایش نگرانی دولت ژاپن در مورد جایگاه دانشگاه‌های خود در سطح جهان شد. بنابر این، اقدام‌های دولت ژاپن برای برنامه دانشگاه‌های شاخص شامل موارد زیر بود:

- تخصیص منابع اضافی بیشتر برای ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجویی؛
 - تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای شرکت در همکاری و مبادله‌های بین‌المللی (موک، ۲۰۱۶).
- توجه روزافزون به ممارست‌های رتبه‌بندی جهانی، رهبران نظام آموزشی ژاپن را برای شرکت در همان کارزار "دانشگاه‌های تراز جهانی" ترغیب کرده است. یونزاوا^۲ (۲۰۰۷) اظهار داشت که توسعه نظام آموزش عالی ژاپن از اواخر قرن نوزدهم به‌طور گسترده تحت تأثیر ابتکارات ملی بوده است و سرمایه‌گذاری‌های سخاوتمندانه دولت به میزان قابل توجهی به تسلط طولانی مدت دانشگاه‌های ژاپن در رده‌های بالای رتبه‌بندی سالانه دانشگاه‌های آسیا کمک کرده است. با این حال، دولت ژاپن با نگرانی از کاهش موقعیت خود در هر دو جدول لیگ دانشگاه‌های منطقه‌ای و جهانی، منابع اضافی را برای ارتقاء همکاری‌های

1. Yang
2. Yonzawa

بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو اختصاص داده است (فوروشیرو^۱، ۲۰۰۶؛ یونزاوا، ۲۰۰۷). همان‌طور که با راه‌اندازی "برنامه دانشگاه‌های برجسته" نشان داده شده است. مانند سایر جوامع آسیایی، دانشگاهیان در ژاپن نگرانی‌های خود را در مورد تمایز پی‌درپی میان دانشگاه‌های ژاپن ابراز کرده‌اند.

سنگاپور

دولت سنگاپور طرح دانشکده‌های جهانی را برای کمک به ارتقاء جایگاه دانشگاه‌های خود اجرا کرد. بر این اساس در آغاز اقدام به شناسایی و دعوت از دانشگاه‌های پیشرو در سطح جهان برای راه‌اندازی پردیس شعبه بین‌الملل در برخی از شهرها یا ایالت‌های خود کرد. علاوه بر این دولت برای ارتقاء همکاری‌ها بین پژوهشگران مشهور جهان با پژوهشگران دانشگاه‌های سنگاپور نیز اقدام کرد. در مجموع اقدام‌های دولت سنگاپور در طرح دانشکده‌های جهانی شامل موارد زیر بود:

- راه‌اندازی پردیس‌های شاخه بین‌الملل مؤسسه‌ها و دانشگاه‌های تراز جهانی در کشور سنگاپور؛
- ارتقاء همکاری‌های بین دانشگاهیان مشهور جهان و پژوهشگران دانشگاه‌های سنگاپور (موک^۲، ۲۰۱۶).

دانمارک

- در سال ۲۰۰۶ پایگاه تحقیقاتی عمومی خود را بازسازی کرد و ۲۵ دانشگاه و مؤسسه تحقیقاتی عمومی موجود را به هشت دانشگاه و سه مؤسسه تحقیقاتی ادغام کرد.
- نظام بازسازی شده جدید شامل سه دانشگاه بزرگ است که به‌منظور رتبه‌بندی در بین بزرگترین‌های اروپا از نظر منابع و با هدف حفظ و جذب مستعدترین دانشجویان و محققان ایجاد شده‌اند، برنامه‌ریزی شد تا دو سوم تحقیقات عمومی و آموزش دانشگاهی دانمارک در این سه دانشگاه جدید انجام شود و این سه دانشگاه بهتر از هم‌افزایی حرفه‌ای بهره‌برند، از امکانات تحقیقاتی دانمارک استفاده کنند و به سهم بیشتری از کمک‌های مالی تحقیقاتی اتحادیه اروپا دست یابند.

تایوان

- در تایوان دولت متوجه شد که جهانی‌شدن رقابت میان مؤسسه‌های آموزش عالی را در سطح جهان سرعت بخشیده است؛ بنابراین در جهت بهبود رقابت جهانی در مؤسسه‌های آموزش عالی خود، دو هدف سیاسی و کلیدی مهم را در ظرف مدت پنج سال پیشنهاد داد که شامل:
- قرار گرفتن بیش از یک دانشگاه تایوانی، در بین صد دانشگاه برتر جهان؛
- قرار گرفتن تایوان میان بالاترین رتبه‌ها در آسیا، دست‌کم در ۱۵ بخش کلیدی یا مراکز پژوهشی بین‌دانشگاهی بود. بنابر این برای تحقق این اهداف، وزارت آموزش تایوان و شورای ملی علوم به‌طور

1. Furoshiro
2. Ka Ho Mok

مشترك اقدام‌های زیر را انجام دادند:

- تعالی دانشگاه‌ها؛
- بهبود زیرساخت‌های دانشگاه‌ها؛
- تقویت ظرفیت پژوهشی؛
- توسعه جدول رقابت دانشگاهی (به عنوان نمونه، ایجاد نمایه استنادی علوم اجتماعی تایوان برای ارزیابی عملکرد دانشگاه‌های تایوان) (موک، ۲۰۱۶).
- افزایش قابل توجه بودجه برای مؤسسه دانشگاهی سینیکا^۱
- در تلاشی هماهنگ، اختصاص حدود ۱۲ درصد از بودجه تحقیق و توسعه در سال ۲۰۰۹، برای تقویت یک مؤسسه تحقیقاتی در تراز جهانی که می‌تواند تحقیقات پیشرو را انجام دهد و بهترین کارکنان و دانشجویان را از سراسر جهان جذب کند.
- تایوان در برنامه «تعالی دانشگاهی و توسعه مراکز تحقیقاتی در سطح جهانی» مبلغ پانصد میلیون دلار جدید تایوان را از سال ۲۰۰۵، طی پنج سال، برای غلبه بر چالش "حجم بحرانی" با تمرکز بر تعداد کمی از مراکز برتری که تعداد بیش از حد دانشگاه‌ها و گروه‌های آموزشی آنها منابع تحقیقاتی و بودجه محدود را کاهش می‌دهند و رسیدن به هدف افزایش رقابت بین‌المللی را سخت‌تر می‌کنند، اختصاص داد.

هنگ‌کنگ

دولت هنگ‌کنگ با تمرکز بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی خود، به عنوان ملاکی برای توزیع بودجه تحقیقاتی و کمک‌های مالی، از سال ۱۹۹۰ با کمک چند مرکز ارزیابی پژوهشی، نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی را به انجام رسانده است. علاوه بر این، دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی در کشور هنگ‌کنگ این واقعیت را پذیرفتند که برای اطمینان از کیفیت آموزش و کارایی اداری دانشگاه‌ها و کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری، مدیریت و شیوه اجرای نظارت بررسی شود. در مجموع، دولت هنگ‌کنگ در موضوع عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی خود در تراز جهانی اقدام‌های زیر را انجام داده است:

- ایجاد مراکز ارزیابی پژوهشی برای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها؛
- ایجاد مراکز تعالی پژوهشی؛
- افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی؛
- تأسیس شبکه‌های جهانی (رزماری دیم و همکاران، ۲۰۰۸).

کره جنوبی

تغییرات اولیه در ساختار آموزش عالی در سال ۱۹۹۵ با تصویب "طرح اصلاح آموزش ۳۱ مه" توسط دولت کره آغاز شد که مقررات زدایی، رقابت و بازاریابی در آموزش عالی را در اولویت قرار داد. در سال ۱۹۹۵، کره نیز عضویت خود را در سازمان تجارت جهانی به دست آورد، که این کشور را برانگیخت تا در سال ۱۹۹۶ بر این مبنا که آموزش عالی به کالایی اقتصادی تبدیل شده است، "طرح اولیه باز کردن بازار آموزش عالی به روی کشورهای خارجی" را اعلام کند. در چهارچوب جامعه‌ای نوظهور دانش‌بنیان و «مدیریت دولتی جدید»، برنامه‌های بین‌المللی سازی براساس استانداردها و رقابت جهانی ایجاد شد (باین و کیم^۱، ۲۰۱۱). افزایش چشمگیر نرخ بیکاری به دلیل بحران اقتصادی، آگاهی از تحصیل را به عنوان معیار مهمی در بازار کار در حال تغییر افزایش داد. بنابراین، از سال ۱۹۹۸، دولت کره برنامه‌هایی را برای گذار به اقتصاد دانش‌بنیان تنظیم کرده است. در کنار اهداف اقتصادی در فراهم کردن شرایط برای «اقتصاد بازار»، سیاست‌های جدید اقتصاد مبتنی بر دانش به طور مستقیم بر چشم‌انداز آموزشی کره تأثیر گذاشته است. هم‌زمان با ارتقاء کیفیت آموزشی و پژوهشی مؤسسات کره‌ای برای ایجاد محیط‌های بین‌المللی پردیس دانشگاهی و امکان ظهور مؤسسات آموزش عالی «در تراز جهانی» ابتکاراتی اعلام شده است (مرگنر^۲، ۲۰۱۱). در نتیجه، با هدف دستیابی به رقابت جهانی در بخش آموزش عالی کره، مؤسساتی با استقلال، تنوع و تخصص بیشتر رونق یافتند (مون^۳ و کیم، ۲۰۰۱).

عامل مهم دیگری که بر تغییرات در آموزش عالی مؤثر بوده است، حول محور «خاکستری شدن جمعیت» است (کیم و همکاران، ۲۰۱۸). در حالی که پیری جمعیت به عنوان پدیده‌ای جهانی در نظر گرفته می‌شود، کره به عنوان یکی از سریع‌ترین جوامع رو به پیری در جهان شناخته می‌شود. با توجه به پیامدهای جدی جامعه‌ای سالخورده، انتظار می‌رود مؤسسات آموزش عالی در آینده قابل پیش‌بینی شاهد کاهش پیوسته تعداد فارغ‌التحصیل شوند. چنین پیامدهایی دولت کره را بر آن داشته است که هم بر ارتقاء مشخصات و هم بهبود کیفیت مؤسسات آموزش عالی برای حفظ موفقیت‌آمیز منابع انسانی مورد نیاز برای اقتصاد مبتنی بر دانش تمرکز کند (لی، ۲۰۱۲).

دولت کره جنوبی در پاسخ به تقاضاهای اقتصاد دانش جهانی، اقدام به شناسایی ضعف‌های متعدد نظام آموزش عالی خود کرد. در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و استانداردهای جهانی، مؤسسات آموزش عالی کره جنوبی توانایی علمی کم‌تری داشتند. لذا برای افزایش رقابت-پذیری جهانی، دولت برنامه‌های دانشگاه تراز جهانی و اصلاح نظام آموزش عالی را با عنوان "BK21"^۴ برای اولین بار در سال ۱۹۹۹ و بار

1. Kim
2. Mergner
3. Moon
4. Brain Korea 21

دیگر در سال ۲۰۰۶ آغاز کرد (کانگ، ۲۰۱۵). اهداف این برنامه‌ها افزایش سرمایه انسانی با کیفیت، ارتقاء مشارکت و همکاری بین آموزش، پژوهش، دانشگاه و صنعت و نیز بهبود فعالیت‌های بین‌المللی سازی در دانشگاه‌های کره جنوبی بود (چئنگ و همکاران، ۲۰۱۴).

تا اواسط دهه ۱۹۹۰ ایجاد دانشگاه تراز جهانی مورد توجه دولت و به‌طور کلی جامعه کره نبود. کیفیت کلی مؤسسات آموزش عالی و سطح توسعه اقتصادی در کره، در آن زمان، در حد و سطح رقابت جهانی در بازار آموزش عالی نبود. با این حال، با رشد مستمر اقتصادی که با مردم‌سالار (دمکراتیزه) کردن سیاسی و توسعه سریع نظام آموزش عالی در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ پشتیبانی می‌شد، تولید ناخالص کره در سال ۱۹۹۶ رتبه یازدهم جهان را به خود اختصاص داد.

در این روند، ظرفیت اقتصادی و آموزشی کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی در اواسط دهه ۱۹۹۰ به بلوغ رسیده است. گرچه کره به شدت تحت تأثیر بحران مالی آسیا در اواخر دهه ۱۹۹۰ قرار گرفت، اما در این بحران، به‌طور متناقضی، زمینه حمایت اجتماعی قوی از اصلاحات آموزشی برای بهبود اقتصادی را پیدا کرد. این حمایت به اندازه کافی نیرومند بود که دولت را قادر می‌کرد تا سیاست خود را برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی با تمرکز منابع مالی محدود در چند دانشگاه منتخب اجرا کند. پیش از بحران مالی، این امر با مقاومت شدید جامعه دانشگاهی محافظه‌کار مواجه شد، به طوری که خواهان توزیع برابر اعتبار عمومی بودند (باین و همکاران، ۲۰۱۳). در همین دوره بود که کشورهای تازه صنعتی شده در آسیا، از جمله کره، فشار چشمگیری را برای توسعه ظرفیت خود برای تولید دانش و فناوری تجربه کردند. انگیزه کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی، صرفاً سیاستی آموزشی نبود، بلکه به همان اندازه یا مهم‌تر، تلاشی برای دستیابی به استقلال فناوری از اقتصادهای پیشرفته، با توسعه فناوری‌های پیشرفته و منابع انسانی در حوزه داخلی بود (هانسون^۱، ۲۰۰۶). هم‌زمان، محبوبیت روزافزون رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهانی از اوایل سال ۲۰۰۰، تلاش‌های کشور کره برای ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی را تسریع کرده است. رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در سطح جهانی، تصویری از نشان قدرتمند آموزش عالی کره ارائه می‌دهد (باین و همکاران، ۲۰۱۳).

کره علاوه بر رشد کمی آموزش، در کیفیت آموزش نیز دستاوردهای بزرگی داشته است. کره یکی از برترین کشورها در آزمون‌های موفقیت بین‌المللی همچون "PISA" و "TIMSS" بوده است. دولت کره همچنین سرمایه‌گذاری زیادی در تحقیق و توسعه با تأمین مالی تحقیقات دانشگاهی انجام داده است که منجر به رشد سریع بهره‌وری پژوهشی در دانشگاه‌های کره شده است (شین و زانگ^۲، ۲۰۱۳). این رشد چشمگیر در آموزش را می‌توان اولین جهش به سمت آموزش "تراز جهانی" در کره دانست (کیم و چو، ۲۰۱۴). با

1. Hanson
2. Shin and Jang

این وجود، کره در مسیر آموزش تراز جهانی با چالش‌های زیادی روبه‌رو است. گرچه آموزش تراز جهانی اغلب با توجه به عملکرد بالا در آزمون‌های موفقیت بین‌المللی تعریف می‌شود، اما تعالی آموزش باید فراتر از نمره‌های آزمون دانشجویان باشد (لوین، ۲۰۱۲).

کانادا

- دانشگاه‌های پیشرو از دولت می‌خواهند منابع را برای حمایت مؤثرتر از دانشگاه‌های با عملکرد بالا متمرکز کند.

- برنامه اقدام اقتصادی در پاسخ به رکود اقتصادی، دو میلیارد دلار بودجه دولتی را برای توسعه و بهبود زیرساخت‌های تحقیق و آموزش در مؤسسات آموزشی پس از دوره متوسطه کانادا فراهم می‌کند.

- بودجه ۲۰۱۱ افزایش مداوم کمک‌های مالی تحقیقاتی و بودجه بیشتر را برای پوشش هزینه‌های غیرمستقیم تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن اعلام کرد.

- در سپتامبر ۲۰۰۹ مبلغ ۱۵۹/۱ میلیون دلار برای ۱۸۱ کرسی تحقیقاتی در ۴۵ دانشگاه و به دنبال آن در بودجه سال ۲۰۱۱ مبلغ ۵۳/۵ میلیون پوند دیگر به مدت پنج سال اختصاص داده شد. این برنامه برای جذب بهترین استعدادها از کانادا و سراسر جهان طراحی شده است و به دانشگاه‌های کانادا کمک می‌کند تا به دستاوردهای بین‌المللی برسند. تعالی پژوهشی در پاسخ به افزایش بودجه دولت فدرال و استانی برای ساخت یک موقعیت حیاتی.

- انبوه تخصص؛ کانادا اکنون نه تنها شاهد فرار مغزها نیست بلکه در حال افزایش آنها و "رنسانس در تحقیقات و آموزش عالی" است.

سوئد

- در سال ۲۰۰۸ لایحه تحقیق و نوآوری بزرگ‌ترین افزایش بودجه تحقیقاتی در تاریخ سوئد، یعنی ۱۵ میلیارد کرون سوئد، را در طول چهار سال فراهم کرد.

- تا پایان سال ۲۰۱۲ انتظار می‌رود افزایش بودجه در مقایسه با سطح بودجه سال ۲۰۰۸ به افزایش بیست درصدی برسد که سرمایه‌گذاری دولت در تحقیق و توسعه را بسیار بالاتر از هدف یک درصد تولید ناخالص داخلی خواهد رساند.

- بیشتر بودجه اضافی به طور مستقیم از راه سرمایه‌گذاری‌های راهبردی و افزایش کمک‌های بلاعوض به دانشگاه‌ها اختصاص می‌یابد که بیشتر بر کیفیت و حجم تحقیقات متمرکز است.

آلمان

- "طرح ابتکار تعالی" را برای افزایش رقابت بین‌المللی معرفی کرد.

- در سال ۲۰۰۹ برای اجرای طرح مورد اشاره، بودجه سی درصد افزایش یافت که در مجموع تا سال

۲۰۱۷ برای ترویج تحقیقات سطح بالا در ۳۷ خوشهٔ عالی و نه دانشگاه منتخب، به ۲/۷ میلیارد یورو رسید. - بستهٔ محرک اقتصادی، حدود ۱۷ میلیارد یورو در اختیار مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی قرار می‌دهد تا تعمیرات ضروری را در املاک خود انجام دهند.

- سال ۲۰۱۱ در مقایسه با سال ۲۰۱۰، بودجهٔ فدرال برای آموزش و پژوهش حدود ۷۸۹ میلیون یورو (بیش از ۷/۲ درصد) افزایش یافت.

فرانسه

- نیکلا سارکوزی گفت: "هدف بسیار ساده است، ما بهترین دانشگاه‌های جهان را می‌خواهیم." - بخش آموزش عالی محور اصلی طرح محرک است و ۱۱ میلیارد یورو شامل ۷/۷ میلیارد یورو "طرح ابتکار عالی" (IDEX) برای ایجاد ده پردیس که مؤسسات پیشرو را برای رقابت با بهترین دانشگاه‌های جهان گرد هم می‌آورد، دریافت خواهد کرد.

- هشت میلیارد یوروی دیگر نیز برای تحقیقات سرمایه‌گذاری خواهد شد.

برای سال ۲۰۱۲ قرار بود بودجهٔ آموزش عالی را ۲/۵ درصد (۳۷۳ میلیون یورو) افزایش دهند. در همان سال، دانشگاه‌ها از ۱۶۷ میلیون یورو سرمایه‌گذاری اضافی به عنوان بخشی از پنج میلیارد یورو "پردیس عملیاتی" برای سرمایه‌گذاری در پردیس‌های دانشگاهی برتر بهره‌مند شدند. وزارتخانه متبوع عنوان کرد "سرمایه‌گذاری در آموزش عالی و تحقیقات، بهترین پاسخ برای حل بحران است."

اسپانیا

با وجود اصلاحات اخیر در نظام سیاسی اسپانیا، فضای سیاسی کشور اسپانیا به نسبت دیوان‌سالار (بوروکراتیک) است و برای شکل‌گیری دانشگاه‌های تراز جهانی هنوز مناسب نیست. علاوه بر این ساختار اقتصادی اسپانیا به‌طور خاص نمی‌تواند اقتصادی دانش‌بنیان باشد و همچنین نمی‌تواند پژوهش و نوآوری را در سطح بالا تسهیل کند، مگر اینکه دانشگاه‌های این کشور سعی کنند برای رسیدن به سطح دانشگاه‌های بین‌المللی و تراز جهانی بر موانع موجود غلبه کنند. به عنوان نمونه دانشگاه فنآوری والنسیا برای تبدیل شدن به دانشگاهی در تراز جهانی فرایندی را آغاز کرد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹) که براساس آن، راهبردهای زیر اجرا شد:

- **بین‌المللی شدن:** تأسیس پردیس‌های شعبه بین‌الملل در کشورهای اسپانیایی زبان از قبیل آرژانتین، کلمبیا، مکزیک، کوبا، اروگوئه و همچنین برگزاری دوره‌های کارشناسی ارشد در برزیل، شیلی، ونزوئلا، کاستاریکا، نیکاراگوئه، هندوراس برای جذب دانشجویان بین‌المللی (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

- **پژوهش و نوآوری:** پژوهش و نوآوری مهم‌ترین راهبرد برای تبدیل دانشگاه فنآوری والنسیا به دانشگاهی

در تراز جهانی بود. بر این اساس دانشگاه والنسیا راهبرد داخلی خود را بر مبنای حمایت از توسعه منطقه‌ای، توسعه انتقال فناوری و تبدیل شدن به موتوری برای توسعه منطقه‌ای تعریف کرد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).
مرکز آموزش مداوم: دانشگاه والنسیا مرکز آموزش مداوم را در راستای پشتیبانی و مدیریت دوره‌های آموزشی راه‌اندازی کرد. این مرکز بین‌المللی است و دوره‌هایی را در خیلی از کشورها به خصوص کشورهای آمریکای لاتین نیز ارائه می‌دهد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

پشتیبانی از کارآفرینی: مؤسسه ایجاد و توسعه کارآفرینی که توسط دانشگاه فناوری والنسیا ایجاد شده است، برنامه رایگانی برای حمایت و پشتیبانی از طرح‌های کارآفرینانه برخاسته از دانشگاه دارد (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

خدمات اشتغال: هدف این مرکز، پیوند بین دانش‌آموختگان دانشگاه فناوری والنسیا با بازار کار است. از جمله فعالیت‌های مرکز خدمات اشتغال، ارتقاء کارآموزی در شرکت‌های دولتی و مدیریت پیشنهادهایی درباره اشتغال و تقاضاها برای دانش‌آموختگان است (سادلاک و لیو، ۲۰۰۹).

روسیه

دولت روسیه پس از تشخیص عملکرد نسبتاً ضعیف دانشگاه‌های خود در آموزش عالی جهانی، در سال ۱۹۹۰ مجموعه اصلاحاتی را آغاز کرد که شامل طرح‌هایی از قبیل طرح دانشگاه نوآور، طرح دانشگاه‌های فدرال، ملی و دانشگاه تحقیقاتی بود. این طرح‌ها بر تقویت ظرفیت پژوهشی متمرکز بودند. رئیس جمهور وقت روسیه در پایان سال ۲۰۱۲ در این باره فرمانی را با هدف رساندن حداقل پنج دانشگاه روسیه به جمع صد دانشگاه برتر رتبه‌بندی جهانی تا سال ۲۰۲۰ صادر کرد (چئنگ و همکاران، ۲۰۱۴).

ابتکارات دولتی روسیه با هدف افزایش عملکرد تحقیقاتی به‌طور رسمی در سال ۲۰۱۲ اعلام شد که آن دولت هدف خود را برای افزایش سهم روسیه از تولید تحقیقات جهانی به ۲/۴۴ درصد تعیین کرده بود (موند و همکاران، ۲۰۱۸). راه‌اندازی برنامه ۵-۱۰ در سال ۲۰۱۳ مهم‌ترین ابتکار دولتی برای این رویکرد در نظر گرفته شد. هدف اصلی این برنامه انعکاس جاه‌طلبی است که طبق رتبه‌بندی‌های بین‌المللی، حداقل پنج دانشگاه روسیه تا سال ۲۰۲۰ در میان دانشگاه‌های برتر جهان قرار گیرند (شیبانوا و همکاران، ۲۰۱۸). برنامه ۵-۱۰ نسخه‌ای از ابتکارات تعالی در آموزش عالی است که در سراسر جهان معرفی شده است. مانند سایر نظام‌های ملی، چالش‌های جدید با تغییر ترتیبات حاکمیتی منجر به بازاندیشی قوانین رسمی در هر دو سطح نهادی و سیستمی شده است.

آمریکا

در زمان ریاست جمهوری اوباما، ایالات متحده به‌طور قابل ملاحظه‌ای سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه را افزایش داد تا شرایط برای بهبود اقتصادی سریع و پایدار ایجاد شود. منطق آنها این است که سرمایه‌گذاری

در تحقیق و توسعه، سنگ‌بنای سازنده‌ی اساسی بهره‌وری و رشد اقتصادی بلندمدت را تضمین می‌کند و این امر به محض شروع بهبود اقتصادی، رشد اقتصادی قوی‌تر و پایدارتر را به دنبال خواهد داشت.

- پیشنهاد رئیس جمهور برای بودجه‌ی ایالات متحده برای سال مالی ۲۰۱۳، حتی با وجود کاهش سطح بودجه‌ی کل هزینه‌های اختیاری، بودجه‌ی آموزش و پرورش را ۲/۵ درصد یا ۱/۷ میلیارد دلار، بالاتر از سطح مصوب ۲۰۱۲ و سطح سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه‌ی غیردفاعی را پنج درصد از سطوح سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ افزایش داد. این "تعهد رئیس جمهور به دو برابر شدن بودجه برای نهادهای تحقیقاتی اساسی" را حفظ می‌کند، از جمله ۷/۴ میلیارد دلار برای بنیاد ملی علوم، افزایش ۳۴۰ میلیون دلاری بالاتر از سطح مصوب ۲۰۱۲ و حفظ سرمایه‌گذاری ۳۰/۷ میلیارد دلاری در موسسه ملی بهداشت.

- قانون بازیابی و سرمایه‌گذاری مجدد آمریکا (ARRA) که در سال ۲۰۰۹ تصویب شد، شامل بسته‌ی محرک مالی ۲۱/۵ میلیارد دلاری برای تحقیق و توسعه‌ی فدرال بود. از این بسته‌ی محرک مالی شامل ۱۱/۵ میلیارد دلار برای تحقیقات پایه در علوم بنیادی و مهندسی و ۱/۵ میلیارد دلار برای نوسازی تأسیسات تحقیقاتی دانشگاه بود. افزایش متمرکز منابع برای تحقیقات پایه و زیرساخت‌های تحقیقاتی نشان‌دهنده‌ی تعهد به سلامت بلند مدت پایگاه تحقیقاتی ایالات متحده است.

- رئیس جمهور اوباما در سخنرانی خود در سال ۲۰۱۲ بر تعهد خود به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به عنوان ابزاری برای ایجاد رشد اقتصادی تأکید کرد: «نوآوری همچنین نیازمند تحقیقات اساسی است. امروزه، اکتشافاتی که در آزمایشگاه‌ها و دانشگاه‌های ما با بودجه‌ی فدرال انجام می‌شود، می‌تواند منجر به درمان‌های جدیدی شود که سلول‌های سرطانی را از بین می‌برد اما سلول‌های سالم را دست نخورده می‌گذارد. جلیقه‌های سبک وزن جدید برای پلیس و سربازان که می‌تواند هر گلوله‌ای را متوقف کند. نباید از این سرمایه‌گذاری‌ها در بودجه غافل شد. اجازه ندهید کشورهای دیگر در مسابقه آینده برنده شوند. پشتیبانی از همان نوع تحقیق و نوآوری که منجر به تراشه‌ی رایانه و اینترنت شد و تسری آن به مشاغل و صنایع جدید آمریکایی».

ب) تفسیر

در مرحله‌ی تفسیر (ارزیابی و برآورد)، اطلاعات مرحله‌ی قبل تحلیل شد. در واقع این مرحله جمع‌بندی پژوهشگر و تحلیل اطلاعات است.

چین: برنامه‌های کشور چین برای ایجاد و توسعه‌ی دانشگاه تراز جهانی طرح ۲۱۱ و طرح ۹۸۵ بود. برای اجرای این برنامه‌ها، اقدام‌هایی را صورت داد که عبارتند از: استقبال رهبران دولت چین و مدیران ارشد دانشگاه از الگوی نوظهور جهانی دانشگاه پژوهشی؛ نیل به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری چین؛ حمایت دولت مرکزی چین از چندین دانشگاه برتر پژوهشی

منتخب با تأمین بودجه مناسب؛ تشویق دانشگاهیان برای چاپ مقالات در مجلات بین‌المللی کشورهای غیرانگلیسی زبان؛ جذب اساتید برگشته از خارج و اساتید خارجی؛ افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی؛ تأکید بر انجام برنامه اصلاحات درونی مدیریت، از جمله اصلاح فردی، ارزیابی عملکرد محور، استفاده بهینه از منابع و ارزش برای پول از سوی برخی مؤسسات؛ بهسازی اعضای هیئت علمی با جذب اعضای هیئت علمی بین‌المللی؛ ترویج بین‌المللی شدن؛ تشویق پژوهش میان‌رشته‌ای و تعالی در پژوهش؛ توسعه آموزش بین‌المللی؛ توسعه شعب بین‌المللی پردیس‌های دانشگاهی. **ژاپن:** طرح دانشگاه‌های گل سرسید (شاخص) و طرح جهانی ۳۰ از جمله برنامه‌های ژاپن بود. برای تحقق این برنامه‌ها اقدام‌های زیر انجام شد: تخصیص منابعی بیشتر برای ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجویان؛ تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای شرکت در همکاری و مبادله‌های بین‌المللی؛ تخصیص بودجه به صورت رقابتی؛ ایجاد مراکز جهانی تعالی؛ تأسیس مرکز تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی. **سنگاپور:** سنگاپور برنامه طرح دانشکده‌های جهانی را برای این امر مهم انتخاب کرد. به این منظور اقدام‌هایی مانند راه‌اندازی پردیس‌های شاخه بین‌الملل مؤسسه‌ها و دانشگاه‌های تراز جهانی در کشور سنگاپور؛ ارتقای همکاری‌های بین دانشگاهیان مشهور جهان و پژوهشگران دانشگاه‌های سنگاپور را جزو اولویت‌های سیاستی و اجرایی خود قرار داد. **دانمارک:** برنامه دانمارک، طرح دانشگاه جهانی بود که برای دستیابی به آن اقدام‌های زیر را انجام داد: بازسازی و ادغام مؤسسات تحقیقاتی عمومی و تبدیل آنها به هشت دانشگاه و سه مؤسسه تحقیقاتی؛ انجام دو سوم تحقیقات عمومی و آموزش دانشگاهی در این سه دانشگاه تازه تأسیس؛ تجهیز دانشگاه‌های منتخب از نظر منابع مختلف با هدف حفظ و جذب مستعدترین دانشجویان و محققان به منظور رتبه‌بندی در بین بزرگ‌ترین‌های اروپا. **تایوان:** برنامه تایوان برای دانشگاه تراز جهانی طرح اهداف سیاسی دوگانه بود. به این منظور در اجرای تعالی دانشگاه‌ها؛ بهبود زیرساخت‌های دانشگاه‌ها؛ تقویت ظرفیت پژوهشی؛ توسعه جداول رقابت دانشگاهی؛ افزایش قابل توجه بودجه برای مؤسسه دانشگاهی سینیکا؛ توسعه مراکز تحقیقاتی در سطح جهانی بر تعداد کمی از مراکز برتر توجه ویژه کردند. **هنگ کنگ:** برنامه هنگ کنگ برای دانشگاه تراز جهانی طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی بود. ایجاد مراکز ارزیابی پژوهشی برای نظارت بر عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها؛ ایجاد مراکز تعالی پژوهشی؛ افزایش مشارکت در پژوهش‌های بین‌المللی؛ تأسیس شبکه‌های جهانی از جمله اقدام‌هایی است که مورد توجه قرار گرفت. **کره جنوبی:** برنامه‌های کره جنوبی برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی طرح اصلاح آموزش، پروژه‌های BK۲۱ در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۶ بود. بنابر این اقدام‌های زیر را در دستور کار خود قرار دادند: اجرای برنامه‌های مقررات‌زدایی، رقابت‌پذیری و بازاریابی در آموزش عالی؛ توصیف آموزش عالی به عنوان یک کالای اقتصادی؛ ایجاد برنامه‌های بین‌المللی‌سازی

بر اساس استانداردها و رقابت جهانی؛ طرح ابتکاراتی برای ایجاد محیط‌های بین‌المللی پردیس دانشگاهی، هم‌زمان با ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی مؤسسات؛ اعطای استقلال، تنوع‌بخشی و تخصص‌محوری بیشتر به مؤسسات آموزش عالی در بخش‌های مختلف دانشگاهی با هدف دستیابی به رقابت جهانی؛ حمایت اجتماعی قوی از اصلاحات نظام آموزشی برای بهبود نظام اقتصادی کره؛ ارتقاء بهره‌وری پژوهشی با افزایش سرمایه‌گذاری و تأمین مالی در تحقیقات دانشگاهی؛ توسعه ظرفیت‌های تولید دانش و فناوری. **کانادا:** برنامه کانادا طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بود. به این منظور فعالیت‌ها و اقدام‌های زیر را در دستور خود قرار دادند: تمرکز منابع برای حمایت مؤثرتر دولت از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛ فراهم نمودن برنامه اقدام اقتصادی برای توسعه و بهبود زیرساخت‌های تحقیق و آموزش در مؤسسات آموزش عالی؛ افزایش مداوم کمک‌های مالی تحقیقاتی و بودجه بیشتر برای پوشش هزینه‌های غیرمستقیم تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن؛ تخصیص بودجه مناسب برای جذب بهترین استعدادها از کانادا و سراسر جهان؛ حمایت از نخبگان و متخصصان پژوهشی و آموزشی. **سوئد:** برنامه سوئد برای تراز جهانی طرح عملکرد پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بود. به این منظور، تصویب لایحه تحقیق و نوآوری؛ افزایش مستمر بودجه و حمایت مالی دولت در حوزه تحقیق و توسعه؛ تخصیص بودجه اضافی به طور مستقیم از راه سرمایه‌گذاری‌های راهبردی و افزایش کمک‌های بلوکی به دانشگاه‌های متمرکز بر کیفیت تحقیقات، از جمله اقدام‌های سیاستی و اجرایی بود. **آلمان:** در آلمان طرح ابتکار تعالی دانشگاهی مورد توجه قرار گرفت. در این ارتباط، اقدام‌هایی مانند افزایش بودجه دانشگاه‌های منتخب برای ترویج تحقیقات در سطح عالی؛ تخصیص بسته محرک اقتصادی و قرار دادن آن در اختیار مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی به منظور نوسازی و بازسازی تجهیزات و امکانات خود؛ افزایش بودجه فدرال برای حوزه‌های آموزش و پژوهش در دستور کار قرار گرفت. **فرانسه:** برنامه مورد توجه فرانسه طرح ابتکار تعالی دانشگاهی بود. به این منظور، اقدام‌هایی مانند ترسیم دستیابی به بهترین دانشگاه‌های جهان در برنامه‌ها و اسناد بالادستی؛ طرح ابتکار تعالی مؤسسات پیشرو برای رقابت با بهترین دانشگاه‌های جهان؛ افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیقات مورد توجه قرار گرفت. **اسپانیا:** برنامه اسپانیا برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی طرح دانشگاه تراز جهانی بود. برای تحقق این برنامه اقدام‌هایی مانند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها؛ توجه ویژه به پژوهش و نوآوری؛ تأسیس مرکز آموزش مداوم برای پشتیبانی و مدیریت دوره‌های آموزشی؛ ایجاد مؤسسه و توسعه کارآفرینی برای حمایت و پشتیبانی از طرح‌های کارآفرینانه برخاسته از دانشگاه؛ ایجاد مراکز خدمات اشتغال به منظور ایجاد پیوند بین دانش‌آموختگان دانشگاه با بازار کار را مورد توجه ویژه قرار دادند. **روسیه:** برنامه انتخابی روسیه برای دانشگاه تراز جهانی طرح دانشگاه نوآور بود. به این منظور اقدام‌هایی مانند: طرح دانشگاه‌های تحقیقاتی؛ تقویت و تعالی

پژوهش و فناوری؛ بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها؛ بهبود رقابت‌پذیری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛ بازتولید دانش در تراز جهانی مورد توجه قرار گرفت. **آمریکا:** برنامه آمریکا برای دانشگاه تراز جهانی، طرح دانشگاه‌های تحقیقاتی بود که اقدام‌های زیر را در این باره انجام دادند: افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیق و توسعه؛ افزایش هزینه‌های اختیاری نظام‌های آموزشی؛ افزایش سطح سرمایه‌گذاری در تحقیقات و توسعه غیردفاعی؛ حفظ طرح دو برابر شدن بودجه برای آژانس‌های تحقیقاتی بنیادی از جمله برای بنیاد ملی علوم؛ قانون بازیابی و سرمایه‌گذاری مجدد به صورت بسته محرک مالی برای تحقیق و توسعه فدرال؛ افزایش متمرکز منابع برای تحقیقات پایه و زیرساخت‌های تحقیقاتی؛ تعهد رؤسای جمهور کشور به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به عنوان ابزاری برای ایجاد رشد اقتصادی.

ج) هم‌جواری و مقایسه

طبق الگوی بردی، در مرحله هم‌جواری، اطلاعاتی که از مراحل اول و دوم جمع‌آوری شده‌اند، طبقه‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرند تا چهارچوبی برای مقایسه تشابهات و تفاوت‌های مورد پژوهش فراهم شود.

جدول ۱. توافقی و تفاوت اقدام‌های مربوط به دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب

عنوان اقدام	چین	ژاپن	سنگاپور	دانمارک	تایوان	کنگ هنگ	کره جنوبی	کانادا	سوئد	آلمان	فرانسه	اسپانیا	روسیه	آمریکا
استقبال رهبران دولت و مدیران ارشد دانشگاه از الگوی نوظهور دانشگاه جهانی	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
دستیابی به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری و اقتصادی دانشگاه	*	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	*	-
تأکید بر انجام برنامه‌های اصلاحی مدیریتی در آموزش عالی (اصلاح فردی، ارزیابی عملکرد محور، استفاده بهینه از منابع، مقررات‌زدایی، رقابت‌پذیری و بازاریابی)	*	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
اعطای استقلال، تنوع‌بخشی و تخصص‌محوری بیشتر به مؤسسات آموزش عالی	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
حمایت از نخبگان و متخصصان نظام آموزشی	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-
دانشگاهی رقابت جداول توسعه	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
حمایت مالی مناسب دولت از چندین دانشگاه برتر پژوهشی منتخب	*	-	-	*	-	-	-	*	*	-	-	-	*	*
افزایش و تخصیص رقابتی بودجه به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی برای حمایت همه‌حانبه و اثربخش‌تر از فعالیت‌های آنان	-	*	-	-	*	-	-	-	*	*	-	-	-	*
تخصیص منابع بیشتر برای ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

عنوان اقدام	چین	ژاپن	سنگاپور	دانمارک	تایوان	کنگ هنگ	کره جنوبی	کانادا	سوئد	آلمان	فرانسه	اسپانیا	روسیه	آمریکا
افزایش مداوم کمک‌های مالی و سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	*
تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای تسهیم اطلاعات و مشارکت در مبادله‌های بین‌المللی	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
توسعه آموزش بین‌المللی و افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی در آن	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ترویج و اجرای برنامه‌های بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها براساس استانداردها و رقابت‌های جهانی	*	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	*	*	-
جذب و بهسازی اعضای هیئت علمی با جذب اعضای هیئت علمی بین‌المللی و اساتید بازگشته از خارج	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تشویق و حمایت از پژوهش‌های میان‌رشته‌ای	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تقویت و ارتقای نظام تعالی پژوهش و فناوری	*	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	*	*	-
بین‌المللی پژوهش‌های در مشارکت افزایش	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-
ارتقای کیفیت و بهره‌وری تحقیقات دانشگاهی	-	-	-	-	-	*	*	-	*	-	-	-	-	-
توسعه ظرفیت‌های تولید و بازتولید دانش، نوآوری، پژوهش و فناوری در تراز جهانی	-	-	-	-	-	-	*	-	*	-	-	*	*	-
ایجاد و توسعه مراکز تعالی تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی	-	*	-	-	*	*	-	-	-	-	-	*	-	-
بین‌الملل شاخه ایجاد و توسعه محیط‌ها و پردیس‌های جهانی تراز و دانشگاه‌های مؤسسه‌ها	*	-	*	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی بازسازی و بهبود دانشگاه‌ها	-	-	-	-	*	*	-	*	-	-	-	-	-	-
پایش عملکرد راستای در پژوهشی ارزیابی مراکز ایجاد دانشگاه‌ها پژوهشی	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-
و پشتیبانی راستای در مداوم آموزش تاسیس مرکز دوره‌های آموزشی مدیریت	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-
و حمایت برای توسعه کارآفرینی و ایجاد مؤسسه دانشگاه از برخاسته کارآفرینانه از طرح‌های پشتیبانی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-
بین پیوند اشتغال به منظور ایجاد مراکز خدمات کار بازار با دانشگاه دانش‌آموختگان	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-
جهانی شبکه‌های تأسیس	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-
دانشگاه‌ها آموزشی تعالی ارتقای	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-
بهبود و تضمین کیفیت آموزشی مؤسسات	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-

* مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای توافق در مورد آنهاست.

- مواردی که با این علامت مشخص شده‌اند، به معنای تفاوت در مورد آنهاست.

جدول (۱) نشان می‌دهد بیشتر کشورهای مورد بررسی، کم و بیش، در مورد اقدام‌های حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری در دانشگاه‌های برتر به‌ویژه در حوزه پژوهش، بهبود و تعالی پژوهشی، تعالی آموزشی و بین‌المللی شدن دانشگاه با هم توافق دارند و در مؤلفه‌های دیگر تا حدودی تفاوت دارند. این تفاوت و تشابه بدین صورت است که برخی از کشورها تحول مدیریتی را مانند استقبال مسئولان دولتی و دانشگاهی از الگوی نوظهور دانشگاهی و قرار دادن آن به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌ها در حوزه نظام دانشگاهی عنوان کرده‌اند. همچنین در برخی از کشورها به نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تأکید شده است.

در ادامه فرایند تحلیل اقدام‌های صورت گرفته، کدهای باز و محوری از اسناد دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب استخراج شدند که شرح آن در جدول (۲) فهرست شده است:

جدول ۲: کدهای باز و محوری مستخرج از اسناد دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب

کدگذاری محوری	کد باز
تحول مدیریتی	استقبال رهبران دولتی و مدیران ارشد دانشگاه از الگوی نوظهور دانشگاه جهانی
	دستیابی به دانشگاه تراز جهانی به عنوان یکی از مهم‌ترین مواضع سیاست‌گذاری و اقتصادی دانشگاه
	تأکید بر انجام برنامه‌های اصلاحی مدیریتی در آموزش عالی (اصلاح فردی، ارزیابی عملکرد محور، استفاده بهینه از منابع، مقررات‌زدایی، رقابت‌پذیری و بازاریابی)
	اعطای استقلال، تنوع‌بخشی و تخصص‌محوری بیشتر به مؤسسات آموزش عالی
	حمایت از نخبگان و متخصصان نظام آموزشی
	دانشگاهی رقابت جداول توسعه
حمایت مالی	حمایت مالی مناسب دولت از چندین دانشگاه برتر پژوهشی منتخب
	افزایش و تخصیص رقابتی بودجه به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی برای حمایت همه‌جانبه و اثربخش‌تر از فعالیت‌های آنان
	تخصیص منابع بیشتر برای ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و برنامه‌های تبادل دانشجو
	افزایش مداوم کمک‌های مالی و سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیقات دانشگاهی و حمایت از تجاری‌سازی آن
بین‌المللی شدن	تشویق دانشجویان و دانشگاهیان برای تسهیم اطلاعات و مشارکت در مبادله‌های بین‌المللی
	توسعه آموزش بین‌المللی و افزایش سهم دانشجویان بین‌المللی در آن
	ترویج و اجرای برنامه‌های بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها براساس استانداردها و رقابت‌های جهانی
	جذب و بهسازی اعضای هیئت علمی از راه جذب اعضای هیئت علمی بین‌المللی و اساتید برگشته از خارج
تعالی پژوهش	تشویق و حمایت از پژوهش‌های میان‌رشته‌ای
	تقویت و ارتقای نظام تعالی پژوهش و فناوری
	بین‌المللی پژوهش‌های در مشارکت افزایش
	ارتقای کیفیت و بهره‌وری تحقیقات دانشگاهی
	توسعه ظرفیت‌های تولید و بازتولید دانش، نوآوری، پژوهش و فناوری در تراز جهانی

کدگذاری محوری	کد باز
توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی	ایجاد و توسعه مراکز تعالی تحقیقات بین‌المللی برتر جهانی
	جهانی تراز و دانشگاه‌های مؤسسه‌ها بین‌الملل شاخه ایجاد و توسعه محیط‌ها و پردیس‌های
	دانشگاه‌ها زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی بازسازی و بهبود
	دانشگاه‌ها پژوهشی بر عملکرد نظارت برای پژوهشی ارزیابی مراکز ایجاد
	دوره‌های آموزشی مدیریت و پشتیبانی به منظور مداوم آموزش تأسیس مرکز
	دانشگاه از برخاسته کارآفرینانه از طرح‌های پشتیبانی و حمایت برای توسعه کارآفرینی و ایجاد مؤسسه
	کار بازار با دانشگاه بین دانش‌آموختگان پیوند اشتغال به منظور ایجاد مراکز خدمات
تعالی آموزش	جهانی شبکه‌های تأسیس
	دانشگاه‌ها آموزشی تعالی ارتقای
	بهبود و تضمین کیفیت آموزشی مؤسسات

بنابر این، با توجه به نتایج حاصل از جدول (۲) و در نظر گرفتن کدهای محوری حاصل از اسناد دانشگاه تراز جهانی در کشورهای منتخب، مؤلفه‌های مناسبی برای ایجاد دانشگاه تراز جهانی در نظام آموزش عالی ایران استخراج شد. این مؤلفه‌ها عبارت است از: تحول مدیریتی، حمایت مالی، بین‌المللی شدن، تعالی پژوهش، توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی، تعالی آموزش.

بحث و نتیجه‌گیری

ما در دورانی زندگی می‌کنیم که با اعداد اداره می‌شود (اوزگا، ۲۰۰۸؛ بال، ۲۰۱۵). با نیروهای تشدید شده جهانی شدن و نئولیبرالیسم، آموزش عالی به یکی از حوزه‌هایی تبدیل شده است که برای تعالی و کارآمدی رقابت می‌کند و در عین حال به عنوان کلیدی برای توسعه ملی و رشد بهره‌وری درک می‌شود (سالمی، ۲۰۰۹؛ توررئس و اسچاگورنسکی، ۲۰۰۲). بر این اساس نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها به عنوان موتور محرک توسعه پایدار و همه‌جانبه باید به انتظارات در سطوح متفاوتی از ملی تا بین‌المللی پاسخ دهند و حاصل این اقدام منجر به شکل‌گیری استعاره‌ای به نام دانشگاه تراز جهانی شده است. نهادی که باید ضمن پاسخ‌گویی به نیازهای توسعه‌ای در سطوح مختلف داخلی و ملی، بتواند پرچم‌دار و نشانگر توان رقابت هر کشور در سطح بین‌المللی باشد. بنابر این، در مباحث راهبری نظام آموزش عالی تلاش برای دانشگاه تراز جهانی، در سرتاسر جهان برای دولت‌ها به اولویت اول بدل شده است. بنابر این به ایجاد سنجش تضمین کیفیت و الگوبرداری‌های بین‌المللی توجه بیشتری اختصاص داده شده است تا امکان ارزیابی از اقدامات دانشگاه‌ها در قبال سیاست‌های جدید ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی فراهم شود. در همین حال، مطالعات پژوهشی کافی وجود دارد که چگونگی اجرای شیوه‌نامه‌های آموزشی / سیاستی ساخت دانشگاه‌های تراز جهانی در سطح بومی در سراسر جهان، در آنها مستند شده است

(هونگ^۱، ۲۰۱۵؛ رهی^۲، ۲۰۱۱؛ وانگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۱؛ یانگ و ولچ^۴، ۲۰۱۲).

بسیاری از کشورها در ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی مشارکت سلطه‌جویانه دارند که بر مبنای حس ضرورت هدایت می‌شود. در واقع القای این باور که هیچ کشوری بدون مشارکت در دانشگاه تراز جهانی، نمی‌تواند در اقتصاد امروزین دانش فعالیت کند (آلتباخ، ۲۰۰۴؛ مارگینسون، ۲۰۱۷). این احساس به نیاز ضروری مفهوم جهانی شدن مرتبط است که به نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها فشار می‌آورد تا به نیروهای برون‌زاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی پاسخ‌گو باشند و در جهت بهبود آنها اقدام کنند (آلتباخ و نایت^۵، ۲۰۰۶). دولت‌های ملی و محلی با نظام‌ها و فرهنگ‌های سیاسی متفاوت، تحت تأثیر و نفوذ نیروهای مقاومت‌ناپذیر جهانی شدن، بسته به توان و بافت اقتصادی و میزان توسعه‌یافتگی خود با محدودیت نمایندگی مواجه هستند. با این تعریف از جهانی شدن به همراه تلاش برای دانشگاه‌های تراز جهانی که آن را نیز به طور عمده دنیای آنگلو ساکسون^۶ تعریف کرده است، برخی بر این باورند که بر مبنای اقتدار جداول رقابت علمی، شاخص‌های استناددهی و نوع پژوهش که به عنوان شاخص رتبه‌بندی بالا محاسبه می‌شود، سلطه ایالات متحده در حوزه جهانی آموزش عالی تقویت می‌شود (دیم و همکاران، ۲۰۰۸).

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که اکثر کشورهای مورد بررسی، کم و بیش، اقدام‌های مربوط به ایجاد دانشگاه تراز جهانی شامل حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری در دانشگاه‌های برتر به‌ویژه در حوزه پژوهش، بهبود و تعالی پژوهشی، تعالی آموزشی و بین‌المللی شدن دانشگاه را در سرلوحه فعالیت‌های خود قرار داده‌اند. همچنین تحلیل داده‌ها نشان داد که برخی از کشورها تحول مدیریتی مانند استقبال مسئولان دولتی و دانشگاهی از الگوی نوظهور دانشگاهی و قرار دادن آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌گذاری‌ها را در حوزه نظام دانشگاهی عنوان کرده‌اند. همچنین در برخی از کشورها به نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تأکید شده است.

از نتایج تحلیل موضوعی کاملاً آشکار است که دستیابی به جایگاه در سطح جهانی، به ویژه برای کشورهای در حال توسعه مانند ایران، با چالش‌های متعدد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و دانشگاهی، کار ساده‌ای نیست. شاید بتوان اولین جرعه رسمی توجه به دانشگاه‌های تراز بین‌المللی را در اسناد بالادستی کشور جست‌وجو کرد. در مواد ۱۸ و ۲۰ (بندهای ط و ۳) از قانون برنامه توسعه کشور، به صراحت بیان شده است که دولت در ایجاد و تقویت مراکز علمی، تحقیقاتی و فناوری توانمند در تراز بین‌المللی و با امکانات خاص در شاخه‌های مختلف علوم و فنون بنیادی و راهبردی باید اقدام‌های لازم را انجام دهد و

-
1. Huang
 2. Rhee
 3. Wang
 4. Yang & Welch
 5. Knight
 6. Anglo-Saxon world

همچنین دولت از ده دانشگاه برتر وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و پنج دانشگاه برتر وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که عملکرد برجسته‌ای در گسترش مرزهای دانش و فناوری دارند حمایت مالی، حقوقی و پشتیبانی ویژه کند (دفتر ریاست جمهوری ایران، ۱۳۹۰).

در پاییز سال ۱۳۹۶ براساس طرح آمایش آموزش عالی، ۱۲۰ دانشگاه توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دو گروه جامع و تخصصی و در چهار تراز عملکردی «بین‌المللی»، «ملی»، «منطقه‌ای» و «محلی» طبقه‌بندی و مأموریت‌های هر گروه متفاوت از سایر گروه‌ها تعریف شده است. مجموعه دانشگاه‌های دارای عملکرد در سطح تراز بین‌المللی، ۱۳ دانشگاه شامل هفت دانشگاه جامع و شش دانشگاه تخصصی هستند. سیاست‌گذاران حوزه آموزش عالی کشور این دانشگاه‌ها را برترین دانشگاه‌های کشور می‌دانند که توانسته‌اند عملکردی در تراز جهانی از خود نشان دهند و بر این مبنا مأموریت‌هایی نظیر "توسعه علم و فناوری"، "گسترش مرزهای دانش" و «کمک به رفع چالش‌های ملی» را در دستور کار این دانشگاه‌ها قرار داده‌اند (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۶).

ایجاد دانشگاه‌های تراز جهانی راهبردی ملی است که توسط سیاست‌گذاران عالی کشور طراحی و راهبری می‌شود و بسیاری از دانشگاه‌های تراز جهانی نیز برای رتبه‌های بالای جهانی تلاش می‌کنند. بدون تردید دانشگاه تراز جهانی به عنوان اکسیری برای تضمین موفقیت در اقتصاد جهانی تقریباً در هر کشوری، مد نظر قرار می‌گیرد و غنی یا فقیر، بی‌سواد یا بالاترین تحصیلات، به این مفهوم علاقه‌مند هستند. همان‌طور که آلتباخ (۲۰۰۴) توصیف می‌کند، همه دانشگاه تراز جهانی را می‌خواهند و هیچ کشوری احساس نمی‌کند که می‌تواند توسعه آموزش عالی را بدون داشتن دانشگاه تراز جهانی انجام دهد. به هر حال، وجود دانشگاه تراز جهانی امروزه اجتناب‌ناپذیر است. جایگاه در نظام‌های رتبه‌بندی، دانشگاه‌ها را وارد رقابت جهانی می‌کند و رسیدن به جایگاه دانشگاه تراز جهانی مستلزم تلاش مضاعف و استفاده از برنامه‌ها و اقدام‌های کشورهای دارای تجارب است. تحلیل اقدام‌های کشورهای منتخب برای دانشگاه تراز جهانی نشان داد که شش مؤلفه تحول مدیریتی، حمایت مالی، بین‌المللی شدن، تعالی پژوهش، توسعه زیرساخت‌های دانشگاهی، تعالی آموزش برای ایجاد و توسعه دانشگاه تراز جهانی ضروری است. بنابر این، نظام آموزش عالی ایران برای ایجاد دانشگاه تراز جهانی علاوه بر توجه به مقتضیات جامعه خود، این مؤلفه‌ها را می‌تواند جزو اولویت‌های سیاست‌گذاری و اجرایی خود قرار دهد. بار دیگر بر این نکته تأکید می‌شود که در حوزه تضمین کیفیت و اعتبارسنجی نظام دانشگاهی، مؤلفه‌ای با عنوان دانشگاه متعالی (دارای کیفیت در تمامی ابعاد و تحقق کارا و اثربخش مأموریت، اهداف و انتظارات) به عنوان هدف و برون‌داد مورد تأکید قرار می‌گیرد اما در ذهن سیاست‌گذاران هر کشور بدون توجه به درجه توسعه‌یافتگی آنها، نام بردن از یک یا چند دانشگاه در رتبه‌بندی‌های جهانی و به عنوان دانشگاه سرآمد و متعالی در

رقابت جهانی حائز افتخار است و این موضوع سیاست‌گذاران و راهبران نظام آموزش عالی را بر آن می‌دارد که با این خواست سیاست‌گذاران کشور همراهی و با جلب حمایت‌های همه‌جانبه آنها، زمینه توسعه و قرار دادن دانشگاه‌های دارای قدمت، توان و منابع مناسب در فهرست مورد توجه آنها و به تبع قرار گرفتن در فهرست‌های دانشگاه‌های تراز جهانی قرار دهند. این اقدام بدون شک علاوه بر حس غرور ملی موجب تحریک برای تعالی کیفیت و نهادینه شدن آن می‌شود و باید با بررسی دانش و تجربیات جهانی، زمینه برای انجام و اجرای مناسب آن فراهم شود.

References

- Academic Ranking of World Universities. (2015). *Introduction, 6th International Conference on World-Class*.
- Alden, J., & Lin, G. (2004). *Benchmarking of the characteristics of a World Class University: Developing an international strategy at university le London: The UK Higher Education Leadership Foundation*.
- Allen, R.M. (2019). Commensuration of the globalized higher education sector: how university rankings act as a credential for world-class status in China”, *Compare a Journal of Comparative and International Education*, pp. 1-19, doi: 10.1080/03057925.2019.1686607.
- Altbach, P. G. (2003). The costs and benefits of world-class universities. *International Higher Education*, 33, 5–8.
- Altbach, P. G. (2004). *The costs and benefits of world-class universities*. *Academe*, 90(1), 20–23.
- Altbach, P. G. (2007). *Empire of knowledge and development*. In P. Altbach & J. Balán (Eds.) *World class worldwide: Transforming research universities in Asia and Latin America* (pp. 1-28). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Altbach, P. G. (2009). *Peripheries and centers: Research universities in developing countries*. In J. Sadlak & N. C. Liu (Eds.), *The world-class university as part of a new higher education paradigm: From institutional qualities to systemic excellence* (pp. 69–96). Bucharest and Cluj-Napoca: UNESCO- CEPES and Cluj University Press.
- Altbach, P. G., & Balan, J. (2007). *Transforming Research Universities in Asia and Latin America*. In P. G. Altbach & Jorge Balan (Eds.), *World Class Worldwide*. Baltimore, MD: Johns Hopkins Press.
- Altbach, P.G. and Salmi, J. (2011). *The Road to Academic Excellence: The Making of World-Class Research Universities*, New York: World Bank.
- Artyushina, I., and Troyan, V. (2009). Strategic Principles of Building World-Class Universities in the Russian Federation, In Jan Sadlak and Liu Nian Cai, *The World-Class*

- University as Part of a New Higher Education Paradigm: From Institutional Qualities to Systemic Excellence(Part II), UNESCO *European Centre for Higher Education Shanghai Jiao Tong University Cluj University Press*, pp.219.
- Bin Zakaria, Z. Bin Ahmad, A. and Norzaidi, M.D. (2009). Determining World Class University from the Evaluation of Service Quality and Students Satisfaction Level: An Empirical Study in Malaysia”, *International Journal of Scientific Research in Education*, 2(2), pp.59-66.
- Cheng, Y.; Wang, Q.; Liu, N.C. (2014). How world-class universities affect global higher education. In *How World Class Universities Affect Global Higher Education; Sense Publishers: Rotterdam, the Netherlands*, 2014; pp. 1–10. Available online: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6209-821-3_1 (accessed on 17 September 2018).
- Cohen, M., & March, J. (1974). *Leadership and Ambiguity: The American college president*, New York, Mc Grow- Hill.
- Da Wan, C. (2015). Is there a 'Mid-Rank Trap' for Universities? *Journal of International and Comparative Education (JICE)*, 4(2), 52-66.
- Deem, R., Mok, K.-H., & Lucas, L. (2008). Transforming higher education in whose image? Exploring the concept of the 'world-class' university in Europe and Asia. *Higher Education Policy*, 21, 83–97.
- Fazlagic, A. (2005). Measuring the intellectual capital of a university. OECD, conference on trends in management of human resources in H.E. www.oecd.org/edu/imhe/35322785.pdf. October, 02, 2012.
- Findlay, A.M.; King, R.; Smith, F.M.; Geddes, A.; Skeldon, R. World class? *An investigation of globalisation, difference and international student mobility*. Trans. Inst. Br. Geogr. 2012, 37, 118–131.
- Huang, F. (2015). Building the world-class research universities: A case study of China. *Higher Education*, 70, 203–215.
- Huang, F. (2018). Building the world-class research universities: A case study of China. *Higher Education*, 70, 203–215.
- Jiang, X.; Cheng, Y.; Wang, Q. *Transforming to Excellence: Ecole Polytechnique Federale de Lausanne (EPFL)*. High. Educ. Policy 2018, 21, 1–20.
- Kim, D.; Song, Q.; Liu, J.; Liu, Q.; Grimm, A. (2018). *Building world class universities in China: Exploring faculty's perceptions, interpretations of and struggles with global forces in higher education*. Compare 2018, 48, 92–109.
- Kim, D.; Song, Q.; Liu, J.; Liu, Q.; Grimm, A. (2018). Building world class universities in

- China: Exploring faculty's perceptions, interpretations of and struggles with global forces in higher education. *Compare*, 48, 92–109.
- Knight, J. (2013), "The changing landscape of higher education internationalization – for better or worse?", *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, Vol. 17 No. 3, pp. 84-90, doi: 10.1080/13603108.2012.753957.
- Lee, J. (2013). *Creating world-class universities: Implications for developing countries*. *Prospects* 43, 233–249 (2013). <https://doi-org.ezp3.semantak.com/10.1007/s11125-013-9266>
- Li, J. (2012). *World-class higher education and the emerging Chinese model of the university*, *Prospects*, 42(3), pp 319-339
- li,j.(2020). *Comprehensive Global Competence for World -Class Universities in China*. <http://www.springer.com/series/14177>
- Lo, W.Y.W. and Hou, A.Y.C. (2020). A farewell to internationalization? Striking a balance between global ambition and local needs in higher education in Taiwan. *Higher Education*, Vol. 80 No. 3, pp. 497-510, doi: 10.1007/s10734-019-00495-0.
- Manning, K., Kushnazarov, M. and Oleksiyenko, A. (2019). Contested meanings of international student mobility in Hong Kong and taiwan", *Educational Practice and Theory*, Vol. 41 No. 1, pp. 51-69, doi: 10.7459/ept/41.1.04.
- Marginson, S. (2011). *Global perspectives and strategies of Asia-Pacific universities. Paths to a World-class university: Lessons from Practices and Experiences*, (pp. 3–27). Rotterdam: Sense Publishers.
- Marginson, S. (2012). *Differnt roads to a shared goal: political and cultural variation in World-Class Universities, Building World-Class Universities: Different Approaches to a Shared Goal* (section1: Building World-Class Universities from a national/regional perspective), Rotterdam, Sense publishers, pp.12-15.
- Marginson, S. (2017). Global trends in higher education financing: The United Kingdom. *International Journal for Educational Development*. doi: 10.1016/j.ijedudev.2017.03.008.
- Mohrman, K. (2011). The emerging global model with Chinese characteristics. *High. Educ. Policy*, 21, 29–48.
- Mok K. H. (2005). *The quest for world-class university status: implications for sustainable development of Asianuniversities*. (15 April 2016). Available at: www.researchcghe.org/publications/working-paper/the-questfor-world-class-university-status-implications-for-sustainable-development-of-asian-universities/